

Ulla Engman
Kati Leppänen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Syrjäytymisvaarassa olevien terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
Sosionomi (YAMK)
Sairaanhoitaja (YAMK)
Opinnäytetyö, 2020

“TOIVO JA TAVOITTEET ON AINA MUN VOIMANI”

Suomen Punaisen Ristin Yksin tulleiden tukihankkeen Vaikuttajatiimin ydinryhmän jäsenten hyvinvointiin vaikuttavat tekijät

TIIVISTELMÄ

Ulla Engman & Kati Leppänen

Suomen Punaisen Ristin Yksin tulleiden tukihankkeen Vaikuttajatiimin ydinryhmän jäsenten hyvinvointiin vaikuttavat tekijät

60 sivua, 3 liitettä

Marraskuu 2020

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden YAMK-tutkinto

Sosionomi (YAMK)

Sairaanhoitaja (YAMK)

Syrjäytymisvaarassa olevien terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Suomen Punainen Risti (SPR) käynnisti vuonna 2017 Yksin tulleiden tukihankkeen. Hankkeen tarkoituksena oli tukea yksin tulleiden lasten ja nuorten kotoutumista ja toimintakykyä. Vaikuttajatiimi on hankkeesta muodostunut, vuonna 2018 perustettu aktiivisten nuorten ryhmä, jonka ydinryhmään kuuluu 10-15 maahanmuuttajanuorta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, minkälaiset asiat vahvistavat tai heikentävät Vaikuttajatiimin ydinryhmän jäsenten hyvinvointia. Hyvinvoinnin käsitteellä tässä tutkimuksessa tarkoitamme psyykkistä hyvinvointia ja toimintakykyä. Tarkoituksena oli myös saada tietoa ryhmän vaikutuksesta heidän hyvinvointiinsa. Opinnäytetyö oli kvalitatiivinen tutkimus. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, joka toteutettiin ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastatteluihin osallistui yhteensä yhdeksän nuorta. Haastattelut suoritettiin alkuvuodesta 2020. Saatu aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimustulosten perusteella Vaikuttajatiimin jäsenten hyvinvointia ylläpitävät asiat, jotka tukevat heidän selviytymistään arjessa, kuten opinnoissa pärjääminen, kaverisuhteet ja perheen hyvinvointi. Erityisesti hyvinvointiin vaikutti se, kuinka heidän läheisensä voivat. Hyvinvointia heikensi tieto, jos jollain läheisellä oli ongelmia, nuoren perhe ei ollut samassa maassa tai ei ollut tietoa, kuinka kotimaahan jääneet sukulaiset voivat. Myös yksinäisyyden kokemukset ja stressaava elämäntilanne heikensivät hyvinvointia. Keskeistä hyvinvointiin vaikuttavissa tekijöissä onkin henkilökohtaiseen elämään vaikuttavat, sekä kotoutumiseen ja yhteiskuntaan integroitumiseen liittyvät asiat. Merkittäväksi tekijäksi nousi myös ydinryhmästä saatu tuki. Ryhmään kuuluminen antaa mahdollisuuksia vaikuttamiseen eri tavoin sekä lieventää yksinäisyyden tunteita.

Vaikuttajatiimin kaltaisen ryhmän olemassaolo on tarpeellinen. Nuoret tarvitsevat vertaisiaan ja kaltaisiltaan saatu keskinäinen tuki on tärkeää kotoutumisen eri vaiheissa. Ryhmän jäsenet ovat motivoituneita vaikuttamaan kokemusasiantuntijoina. Hyvinvointi vahvistuu, kun on osallisena vaikuttamistyössä ja kuuluu ryhmään. Vaikuttajatiimin antamalla tiedoilla hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä on iso merkitys ja niitä voidaan käyttää osana kotouttamisen kehittämistyötä jatkossa. Yksin maahan tulleiden nuorten kotouttamista voidaan edistää, kun osataan tukea oikeita osa-alueita.

Asiasanat: Hyvinvointi, yksin tulleet turvapaikanhakijat, nuori, vaikuttaminen, osallisuus, vertaistuki

ABSTRACT

Ulla Engman & Kati Leppänen

Well-being experiences of Vaikuttajatiimi's core group of Finnish Red Cross's support project for unaccompanied children

60 pages, 3 appendices

November 2020

Master's Degree in social services and health care

Master's Degree Programme in the Promotion of the Health and Well-Being of People in Danger of Marginalisation

In 2017, Finnish Red Cross (Suomen Punainen Risti, SPR) launched a support project for unaccompanied children. The aim of the project is to support the integration and functional capacity of unaccompanied children and young people. Vaikuttajatiimi (The Influencer Team) is a group of active young people formed from the project, and it was founded in 2018. The core group of Vaikuttajatiimi consists of 10-15 young people.

The purpose of the thesis was to find out what kind of things strengthen or weaken the well-being of the members of Vaikuttajatiimi's core group. The concept of well-being in this study focused on a mental well-being and ability to function. The aim was also to study the importance of the group and its impact on their well-being. The thesis was a qualitative study. A thematic interview was used as a data collection method, and the interviews were done as group interviews. The interviews were conducted in early 2020. The obtained material was analyzed by material-based content analysis.

Based on the research results, the well-being of the members of Vaikuttajatiimi is maintained by things that support their survival in everyday life, such as coping with studies, friendships and family well-being. Well-being is clearly affected by how the people who matter the most to the group were doing. Well-being experiences were clearly weakened by the knowledge that someone who was close to a member had problems, the family is not in the same country, or how the relatives who have stayed in their home country are doing. Experiences of loneliness and a stressful life situation also undermined well-being. The key to the well-being of the members of Vaikuttajatiimi are issues related to personal factors, integration and adaptation into society. Support received from the core group is important. Being in the group gives many opportunities to influence in many ways and this in turn strengthens the well-being of the group of our study, for example by relieving feelings of loneliness.

The existence of a group like Vaikuttajatiimi will continue to be necessary. Young people need peers and the mutual support they receive is an important part of the various stages of integration. The members of the group are motivated to act as experiential experts. Well-being is strengthened when you are involved in advocacy and belong to a group. The information about the factors that influence well-being given by Vaikuttajatiimi has a great importance and can be used as a part of future integration development work. The integration of unaccompanied asylum seekers can be accelerated in the future by knowing how to support the right areas.

Keywords: well-being, unaccompanied asylum seekers, young, influencing, participation, peer support

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 SUOMEN PUNAINEN RISTI JA VAIKUTTAJATIIMI.....	5
2.1 Yksintulleiden tukihanke	5
2.2 Vaikuttajatiimi	6
3 KOTOUTUMINEN JA ALAIKÄINEN TURVAPAIKANHAKIJA.....	8
3.1 Kotoutuminen ja lainsäädäntö	8
3.2 Alaikäinen turvapaikanhakijana	10
3.3 Aikaisemmat tutkimukset	13
4 HYVINVOIVA MAAHANMUUTTAJANUORI.....	16
4.1 Maahanmuuttajanuoren hyvinvointi	16
4.2 Yksin tulleen maahanmuuttajanuoren hyvinvoinnin tukeminen	19
5 VERTAISTUKI JA OSALLISUUS	22
5.2 Vertaisuus	22
5.3 Osallisuus.....	23
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	26
6.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	26
6.2 Teemahaastattelu ryhmäkeskusteluna.....	26
6.3 Aineistonkeruu.....	27
6.4 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	29
7 TUTKIMUSTULOKSET	33
7.1 Hyvinvointia vahvistavat tekijät	33
7.2 Hyvinvointia heikentävät tekijät	35
7.3 Vaikuttajatiimin vaikutus ydinryhmän jäsenten hyvinvointiin.....	37
7.4 Haastateltavien osallistaminen tutkimuksen teossa	39
8 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	41
8.1 Kotouttaminen ja kotoutuminen	41
8.2 Resilienssi ja hyvinvointi.....	43
8.3 Sosiaaliset suhteet ja niiden vaikutus	44

9 POHDINTA	47
9.1 Eettisyys ja luotettavuus	48
9.2 Jatkotutkimusaiheet	51
LÄHTEET	54
LIITE 1. Kutsukirje haastateltaville	61
LIITE 2. Suostumuslomake haastatteluun	62
LIITE 3. Teemahaastattelurunko	63

1 JOHDANTO

Vuonna 2015 Suomeen saapui pakolaiskriisin seurauksena 32 476 turvapaikanhakijaa. Ilman huoltajaa hakijoiden mukana tuli 3024 alaikäistä lasta. Vuonna 2016 alaikäisiä yksin tulleita oli 401 ja vuonna 2017 alaikäisiä yksin tulleita oli 142. (Tilastokeskus 2020.) SPR käynnisti vuonna 2017 alaikäisenä Suomeen yksin tulleille turvapaikanhakijoille kotoutumisen tuen hankkeen, Yksin tulleiden tukihankkeen. Hankkeen tarkoituksena on tukea yksin tulleiden lasten ja nuorten kotoutumista ja toimintakykyä. (Suomen Punainen Risti, Rednet. Yksintulleiden tukihanke.) Hankkeesta oli tarkoitus muodostaa nuorten ohjausryhmä, jonka alkuperäinen tehtävä oli antaa ideoita ja palautetta hankkeen toiminnasta. Siitä muodostui kuitenkin aktiivisten nuorten toimesta huhtikuussa 2018 Vaikuttajatiimi, jonka ydinryhmä koostuu yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta kiinnostuneista 10-15 nuoresta. (Koskijoki 2019, 8.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia Vaikuttajatiimin ydinryhmän jäsenten hyvinvointia sekä kyseisen ryhmän vaikutusta sen jäsenten hyvinvointiin. Hyvinvointi tarkoittaa tässä opinnäytetyössä henkistä hyvinvointia; mielenterveyttä ja toimintakykyä. Toimintakyvyn tukeminen on keskeistä myös tukihankkeessa. Opinnäytetyömme toimeksiantajana toimii Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiritoimisto. SPR on kiinnostunut tietämään, miten Vaikuttajatiimiin kuuluvat nuoret voivat. Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus, jonka aineisto hankittiin ryhmähaastatteluilla. Aineisto analysoitiin käyttämällä sisällönanalyysia.

Ryhmäläiset ovat kaikki nykyisin jo täysi-ikäisiä, mutta Suomeen tullessaan he olivat alaikäisiä ilman perhettään maahan tulleita turvapaikanhakijoita. Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään turvapaikan hakemista nuoren turvapaikanhakijan näkökulmasta; millaista on hakea turvapaikkaa yksin alaikäisenä maahan tulevana pakolaisena. Näiden tueksi avataan kotoutumista ja kotouttamista. Toinen osa-alueemme on hyvinvoinnin käsite ja mistä turvapaikkaa hakevan maahanmuuttajanuoren hyvinvointi koostuu ja miten sitä tuetaan. Käyttäessämme termejä maahanmuuttaja ja turvapaikanhakija viittaamme turvapaikan saaneisiin maahan muuttaneisiin ihmisiin. Myös vertaisuuden ja osallisuuden käsitteitä käydään läpi, koska ne ovat oleellisia osa-alueita käsitellessä etenkin kohderyhmämme nuorten hyvinvointia.

2 SUOMEN PUNAINEN RISTI JA VAIKUTTAJATIIMI

Suomen Punainen Risti (SPR) on osa globaalia verkostoa, jonka toiminta perustuu vuonna 1949 tehtyihin Geneven sopimuksiin. SPR auttaa sekä Suomessa että ulkomailla eniten apua tarvitsevia ja kouluttaa ihmisiä varautumaan katastrofeihin ja onnettomuuksiin. Yleisimmät toimintamuodot Suomessa ovat muun muassa hätäapu kotimaan onnettomuustilanteissa, erilaiset keräykset, ensiapukoulutus ja ensiapuryhmät, Veripalvelu, ystävätoiminta ja nuorten toiminta, turvapaikanhakijoiden tukeminen ja monikulttuurinen toiminta, turvatalot, Kontti-kierrätystavaratalot ja vapaaehtoisten pelastuspalvelun koordinointi. Jäsenet ja vapaaehtoiset toimivat oman paikkakuntansa paikallisjaostossa, joita on yhteensä yli 500. Piiritoimistoja on yhteensä 12. Koko maan toimintaa koordinoi keskus toimisto. (Punainen Risti. Mikä on Suomen Punainen Risti?)

Helsingin ja Uudenmaan piiriin kuuluu Uudenmaan kunnat ja Orimattilan kunta. Alueella toimii 52 paikallisosastoa. (RedNet. Helsingin ja Uuden maan piiri – Helsingfors och Nylands distrikt.) Helsingin ja Uudenmaan piirin useisiin toimialoihin kuuluu ensiaputoimintaa, monikulttuurisuustoimintaa, nuoristoimintaa, ystävätoimintaa, omaishoitajien tukitoimintaa, valmiustoimintaa, vapaaehtoinen pelastuspalvelu sekä vapaaehtoistoiminnan tukea. Piiritoimistojen työntekijöiden tehtävänä onkin antaa tukea vapaaehtoisilleen sekä järjestää heille koulutuksia sekä tapahtumia, jossa antaa toisille vapaaehtoisille tukea, oppia uusia taitoja ja saada lisäintoa vapaaehtoistoimintaan. (Kirsti Viinikka, henkilökohtainen tiedonanto 31.10.2019.)

2.1 Yksintulleiden tukihanke

SPR on tukenut yksin alaikäisenä tulleita maahanmuuttajanuoria kouluttamalla vapaaehtoisia nuorten tueksi. Yksin tulleiden tukihanke käynnistettiin vuonna 2017 Pirkko ja Tarmo Vahvelaisen säätiön, opetus- ja kulttuuriministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä Opetushallituksen tuella. Hankkeessa on pyritty vastaamaan nuorten tarpeisiin ammatillisen tukiverkoston avulla. Painopiste on nimenomaan täysi-ikäntyneiden nuorten

tukemisessa. Hankkeessa koulutetaan tukikummeja ja tukiperheitä yksintulleille sekä tuetaan nuorten osallisuutta ja toimintakykyä. Nuoret saavat mahdollisuuden suunnitella itse tarpeitaan, kiinnostustaan ja omaa osaamistaan tukevia toimintoja. Hanke painottaa nimenomaan nuorten osallisuuden tukemista. (Koskijoki 2019, 8-10.)

Vuoden 2017 pilottivaiheessa kartoitettiin nuorten tilannetta Uudellamaalla ja toiminnan tarpeita selvitettiin haastattelemalla nuoria, työntekijöitä ja muita toimijoita. Nuorten toiveena oli käyttää suomen kieltä ja muodostaa verkostoja, työntekijät taas toivat esille vapaaehtoisten hyvän perehdyttämisen tärkeyden. Muutamia hankkeita oli perustettu alaikäisille lapsille, joten verkostojen kanssa käytyjen keskustelujen perusteella sovittiin, että SPR tarjoaa tukea erityisesti itsenäistyville nuorille. SPR:llä oli jo itsellään hyviä toimintamalleja, joista löytyi hyviä käytäntöjä nuorten tukemiseen. Vuonna 2018 toimintaa oli mahdollista laajentaa opetus- ja kulttuuriministeriön tuen lisääntymisen avulla Varsinais-Suomen ja Kaakkois-Suomen piireihin. Työ- ja elinkeinoministeriön hanketuki mahdollisti projektityöntekijän palkkaamisen vuosiksi 2018 ja 2019 ja Opetushallituksen kahden henkilötyövuoden hanketuella toimintaa voitiin jatkaa vuoden 2020 kesäkuuhun saakka. (Koskijoki 2019, 10-12.)

2.2 Vaikuttajatiimi

Vaikuttajatiimin toiminta alkoi, kun yksin tulleiden tukihankkeen tavoitteena oli koota nuorten keskuudesta ohjausryhmä, jonka toivottiin tuovan ideoita ja antavan palautetta toiminnan suunnittelusta. Kaikki ryhmän nuoret olivat tulleet Suomeen alaikäisinä turvapaikanhakijoina ilman perhettä tai saattajaa. Ryhmä olikin aktiivisempi kuin odotettiin ja he perustivat vuoden 2018 toukokuuisessa starttitapaamisessa oma-aloitteisesti Vaikuttajatiimin. Siitä lähtien on yhteiskunnallisesti vaikuttamisesta kiinnostuneiden 10-15 hengen ydinryhmä kokoontunut kerran viikossa. (Koskijoki 2019, 16.)

Vaikuttajatiimi suunnittelee itse oman toimintansa ja asettaa tavoitteensa. SPR:n hanketyöntekijän tehtäväksi on jäänyt mahdollistajan rooli. He ovat halunneet alusta alkaen tuoda nuorten omaa ääntä kuuluviin ja tulla kuulluksi niin kokemusasiantuntijoina kuin

tuodakseen julki mielipiteensä. Ydinryhmä on käynyt keskustelemassa eduskunnalle paneelikeskusteluissa, tavanneet lukuisia asiantuntijavieraita, tehneet yhteistyötä useiden eri järjestöjen kanssa, osallistuneet SPR:n ja muiden nuorisojärjestöjen opintovierailuihin useissa maissa sekä käyneet puhumassa useissa kymmenissä eri tilaisuudessa. (Koskijoki 2019, 16-19.)

Yleisesti tiedossa on, että Vaikuttajatiimi toimii aktiivisesti niin erilaisissa tapahtumissa kuin sosiaalisessa mediassakin. Ryhmä toimii aktiivisesti vaikuttajina. Viikoittaisten tapaamisten lisäksi heillä on erilaisia esiintymisiä erilaisissa tapahtumissa. Heillä on myös leiritoimintaa. He osallistuvat ja tulevat mielellään puhumaan erilaisiin vierailuihin kutsuttuina. Ryhmä kerää materiaalia yksintulleisiin liittyen ja he ovat suunnitelleet lausuntoja. Vaikuttajatiimi on julkaissut vuonna 2019 teoksen Olen turvassa mutta yksin. Teoksen tarkoituksena oli tuoda yksin maahan tulleiden nuorten kokemuksia yleisesti tietoon. Olemme käyttäneet opinnäytetyössä teosta lähdemateriaalina.

3 KOTOUTUMINEN JA ALAIKÄINEN TURVAPAIKANHAKIJA

Turvapaikan hakija hakee suojelua ja oikeutta oleskeluun. Syy lähtöön kotimaasta on useimmin sota, vaino tai jokin muu turvattomuutta aiheuttava tekijä. (Sisäministeriö. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset.) Alaikäinen yksin maahan tuleva turvapaikanhakija on omien sanojensa mukaan alle 18-vuotias henkilö, joka saapuu yksin tai sellaisen aikuisen seurassa, joka ei ole hänen lähisukulaisensa. Lapsi harvoin tulee poliisiasemalle itse, vaan hänet yleensä saattaa ilmoittautumaan joku aikuinen. Alaikäisten kohdalla on mahdollista, että heidän tilanteeseensa liittyy ihmiskauppaa tai ihmissalakuljetusta. (Alanko & Mustonen 2011, 12.) Pakolaislapsista, jotka matkustavat yksin, käytetään erilaisia termejä. Puhutaan yksin ilman huoltajaa turvapaikkaa hakevista alaikäisistä tai lapsista (unaccompanied asylum-seeking minors or children), ilman huoltajaa tulevista alaikäisistä tai lapsista (unaccompanied minors or children), itsenäisistä nuorista siirtolaisista (independent young migrants) tai erotetuista lapsista (separated children). Eroavaisuudet termeissä liittyvät siihen, onko kysymyksessä lapsen oma päätös lähteä vai onko lapsi joutunut eroon vanhemmistaan ja hän on siksi haavoittuvassa tilanteessa. Lapsi voi olla liikkeellä ihmissalakuljettajien, agenttien tai sisarusten seurassa. Yksin tulleista lapsista noin 90 prosenttia on poikia ja suurin ikäryhmä on 16-17-vuotiaat nuoret. Maat, joista eniten lähdetään ovat Afganistan, Syyria, Eritrea, Irak ja Somalia. (Anis & Esberg 2018, 189-190.)

3.1 Kotoutuminen ja lainsäädäntö

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan sopeutumista uuteen elinympäristöön ja siten oman paikkansa löytämistä yhteiskunnassa. Kotoutumista voi olla myös erilaisten kotouttamistoimenpiteiden seurauksena ihmisen kokonaisvaltainen tilanne, jossa hän pyrkii asettumaan uuteen elinympäristöön kuitenkin niin, että hän yrittää vaalia omaa kulttuurista identiteettiään. Kotouttaminen puolestaan tarkoittaa eri viranomaistahojen toimia, joilla yritetään auttaa maahanmuuttajaa saamaan itselleen sellaisia tiedollisia ja taidollisia valmiuksia, joita Suomessa elämiseen tarvitaan. Häntä tulee auttaa myös siten, että hän voi ylläpitää ja vaalia omaa kieltään ja kulttuuriaan. (L 1386/2010.) Suomen lain

neljännessä luvussa maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta taataan lapsille oikeus saada iän ja kehityksen mukaisia palveluja. Laissa on myös edustajasta sopiminen määritelty. Edustajan tulee huolehtia lapsen edun toteutumisesta ja otettava huomioon hänen erityisyytensä ja taustatekijänsä. (L 493/1999.)

Edelleen laissa kotoutumisen edistämisestä, sen neljännessä pykälässä kuvataan lain soveltamista alle 18-vuotiaaseen lapseen siten, että toimijoiden tulee kiinnittää erityistä huomiota lapsen etuun, kasvuun ja kehitykseen. Myös lastensuojelulaissa säädettyjä asioita tulee huomioida lapsen etua arvioidessa. Hänen toiveensa ja mielipiteensä tulee ottaa huomioon ja yli 12-vuotiaiden osalta tulee lasta kuulla asioissa, jotka koskevat häntä. Kunnan tehtävänä on tehdä alaikäisen maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelma, mikäli hänen tilanteensa on sellainen, että hän sellaisen tarvitsee. Ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle oleskeluluvan saaneelle tehdään aina kotoutumissuunnitelma. Kotoutumiskoulutuksen lisäksi laissa on määritelty mahdollisuuksia saada muuta koulutusta, turvataan asumisjärjestelyt sekä mahdollistetaan kotoutumista vahvistavia erilaisia muita toimenpiteitä 21. ikävuoteen saakka tai kunnes hänellä on huoltaja maassa. (L 1386/2010.)

Kotouttamisessa voidaan pitää keskeisenä sellaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat ihmisen elämänlaatuun. Näitä ovat esimerkiksi koulutus, työllistyminen, terveys ja hyvinvointi, asuminen, osallistuminen ja kotoutumisen kaksisuuntaisuus. Kun maahanmuuttajan kotoutuminen etenee ja hän mahdollisesti työllistyy, lisäävät nämä tekijät osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Kotouttamistoimenpiteet aiheuttavat kustannuksia, mutta myöhemmin tulevaisuudessa suunta kääntyy, koska maahanmuuttajan kotoutuminen hänen työllistyessään tuo verotuloja ja kulutuskysyntä kasvaa. Maahanmuuttajien asettuessa yhteiskuntaan, vaikuttaa tämä myös väestörakenteeseen myönteisellä tavalla. (Työ- ja elinkeinoministeriö. Vastuualueet. Työelämä. Maahanmuuttajien kotouttaminen. Tietopaketti kotoutumisesta. Kotouttaminen kannattaa.)

Kotoutumisen kaksisuuntaisuutta Uudenmaanliitto kuvaa Kaksisuuntainen kotouttaminen –tavoiteohjelmassaan (2015) olevan jatkuvaa maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuoropuhelua ja yhteistä, sitoutunutta toimintaa. Mukana ovat maahanmuuttajat, kantaväestö, viranomaistahot, kolmas sektori, oppilaitokset ja yritysmaailma. Maahanmuuttajan kotoutuessa muuttuu koko yhteiskunta monikulttuurisemmaksi. (Uudenmaanliitto 2015, 9.)

3.2 Alaikäinen turvapaikanhakijana

Oleskelulupaa voi hakea ensimmäistä kertaa erilaisin perustein ja hakemus on valittava hakusyyn perusteella. Näitä syitä ovat muun muassa työskentely Suomessa, tulo perheenjäsenen luokse Suomeen, opiskelu Suomessa, paluumuutto Suomeen, joku muu perustella Suomeen tai luvan haku ihmiskaupan uhrille. Hakijan on täytettävä maahantulon edellytykset ennen luvan hakemista. Hakijalla olisi oltava voimassa oleva passi, hakijaa ei tule olla määrätynä maahantulokieltoon, eikä hakija vaaranna yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä eikä kansainvälisiä suhteita. Turvapaikanhakijan ensimmäinen oleskelulupa voidaan myöntää joko vuodeksi tai neljäksi vuodeksi. Niille, jotka hakevat turvapaikkaa ja saavat oleskeluluvan yksilöllisestä, inhimillisestä syystä, myönnetään ensimmäinen oleskelulupa yhdeksi vuodeksi. Ne turvapaikanhakijat, jotka ovat saaneet toissijaista suojelua tai pakolaisstatuksen, saavat ensimmäisen oleskeluluvan neljäksi vuodeksi. Jatkolupaa tulee hakea ensimmäisen oleskeluluvan olemassaolon aikana. Maahanmuuttovirasto arvioi niiden kohdalla, jotka ovat hakeneet jatkolupaa kansainvälisen suojelun perusteella, onko turvapaikan tarve yhä ajankohtainen eli onko hakija yhä suojelun tarpeessa. Pysyvän oleskeluluvan voi saada, kun on asunut Suomessa yhtäjaksoisesti jatkuvalla oleskeluluvalla eli A-luvalla ja jatkuvan oleskeluluvan edellytykset ovat yhä voimassa. Pysyvää oleskelulupaa tulee hakea yhtä lailla silloin, kun jatkuva oleskelulupa on yhä voimassa. (Maahanmuuttovirasto. Oleskelulupa.)

Kun alaikäinen turvapaikanhakija saapuu yksin Suomeen, hänestä alkaa heti huolehtimaan viranomaiset. YK:n ihmisoikeussopimuksen mukaan kaikille tulee turvata heidän ihmisoikeutensa monilla elämän eri osa-alueilla. Kaikki ihmiset ovat tasavertaisia oikeuksineen lainsäädäntöä ajatellen. (Ihmisoikeusliitto. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus.) YK:n lastenoikeuksien julistuksessa lapselle taataan hänen kasvunsa ja kehityksensä turvaamiseksi liittyvä huolenpito, jota voidaan katsoa lapsen tarvitsevan, jos hän joutuu vainon seurauksena toiseen maahan ja eroon vanhemmistaan ja läheisistään. Suomi on muiden valtioiden tavoin ratifioinut YK:n lastenoikeuksien sopimuksen. (Suomen YK-liitto. Ihmisoikeudet. Lasten oikeudet.) Lapsen oikeuksien sopimuksessa

keskeistä on turvan, terveyden, koulutuksen ja tasa-arvon turvaaminen kaikille lapsille (Unicef. Lapsen oikeuksien sopimus).

Kun lapsi tai nuori tulee maahan, hänet sijoitetaan alaikäisille erikseen tarkoitettuihin vastaanottokeskuksiin, joita on eri puolella Suomea. Hänet voidaan sijoittaa myös ryhmäkotiin, tuettuun asumismuotoon tai yksityismajoitukseen. Menettelytapa ja kuluva aika turvapaikkaa haettaessa ja päätöstä odotellessa on monivaiheinen ja pitkä. Useimmiten lapsella on ikäviä ja raskaita kokemuksia ja tapahtumia mielessään tullessaan Suomeen. Huonoja kokemuksia voi olla tai seurata myös turvapaikan hakemisen tai kotoutumisen eri vaiheisiin liittyen. Lapselle voi olla vaikeaa sopeutua siirtymisiin eri yksiköiden välillä ja toimijoiden kesken. Hänellä voi olla huoli perheestään, omasta terveydentilastaan tai muuten pärjäämiseen liittyviä huolia. Moni kaipaa kontakteja suomalaisiin eli haluaisi kantaväestöstä ystäviä ja mielessä voi olla pelko kielteisestä päätöksestä jäädä maahan. Perheenyhdistämiseen liittyvät huolet voivat myös painaa mieltä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Maahanmuutto ja hyvinvointi. Yksin tulleet alaikäiset turvapaikanhakijat.)

Turvapaikanhakija tekee maahan tullessaan henkilökohtaisesti turvapaikkahakemuksen. Dublin-asetuksen mukaisesti turvapaikkahakemus käsitellään vain yhdessä maassa. Hakemuksen käsittelyä voidaan siirtää vastuunmäärittämisasetuksen mukaan maahan, josta turvapaikanhakija on ensimmäiseksi hakenut turvapaikkaa. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen, johon Dublin-asetus kuuluu, muiden Euroopan unionin maiden, sekä Norjan, Islannin ja Sveitsin kanssa. Vaikka alle 14-vuotiaiden kohdalla säädöksiä voidaan soveltaa, on Suomessa mahdollista käsitellä hakemus viranomaispäätöksenä. Poliisi ja Maahanmuuttovirasto aloittavat tämän jälkeen maahanmuuttoselvityksen, jossa kartoitetaan sitä, täyttyvätkö kriteerit kansainväliselle suojelulle tai onko olemassa jokin muu peruste Suomeen ilman huoltajaa tulevan alaikäisen turvapaikanhakijan maassa oleskeluun. Asia käsitellään kiireellisenä. Lapsen edun huomioiminen ja toteutuminen eri selvityksen vaiheissa on merkityksellistä. Toimintatapoihin on luotu linjauksia sekä laadittu ohjeet, joiden mukaisesti lasta tai nuorta puhutellaan. Näitä ovat sukupuoli, ikä, kulttuuritausta, kehitystaso, traumatisoituneisuus sekä erilaiset käytännön neuvot alaikäisten kohtaamiseen. Turvapaikkapuhuttelun käytäntöön kuuluu oma puhutteluun liitetty dokumentti, josta on tehty ikätaso huomioiden omat versiot yli ja alle 15-vuotiaille. (Alanko & Mustonen 2011, 17-19.)

Turvapaikkakuulustelu on tarkoitus järjestää lapselle mahdollisimman nopeasti maahan tulemisen jälkeen. Poliisin tehtävänä on selvittää turvapaikkaa hakevan henkilöllisyys, matkan reitti ja se tapa, miten lapsi on tullut maahan. Myös perhetilannetta selvitetään. Alaikäisten kuulusteluissa on aina mukana tulkki, edustaja ja lainopillinen avustaja. Kuulustelun jälkeen hakemuksen jatkokäsittely on maahanmuuttoviraston tehtävä. Maahanmuuttovirasto suorittaa turvapaikkapuhuttelun. Puhuttelussa käsitellään lapsen kotimaassaan kokema vaino, elinoloja uhkaavat tekijät sekä oikeudenloukkaukset. Turvapaikkapuhuttelu on keskeinen turvapaikkamenettelyn yksittäinen osa. Tutkinnassa on mahdollista tehdä erilaisia lisäselvityksiä, kuten kielitesti tai oikeuslääketieteellinen tutkimus. Kielitestin on tarkoitus selkeyttää, mitä oman kotimaansa murretta lapsi puhuu ja oikeuslääketieteellisellä tutkimuksella selvitetään tai varmistetaan lapsen ikä. (Alanko & Mustonen 2011, 17-19.)

Turvapaikkapäätös perustuu haastatteluissa annettuihin tietoihin sekä siihen, mitä lapsen tarpeista ja terveydentilasta tiedetään mahdollisilla eri lisäselvityksillä. Myös saadut tai olemassa olevat tiedot hakijan kotimaasta ja ihmisoikeustilanteesta vaikuttavat päätökseen. Lapselle myönnetään turvapaikka, jos on todennettavissa syy olla peloissaan hänen kotimaassaan. Pelko perustuu vainoon, joka liittyy esimerkiksi uskontoon, kansallisuuteen tai poliittiseen mielipiteeseen. Mikäli turvapaikanhakija saa turvapaikan, hänelle tulee pakolaisstatus. Jos turvapaikkaa ei myönnetä, silloin selvitetään muut perusteet, joilla hänelle voidaan myöntää oleskelulupa. Maahanmuuttoviraston päätös kerrotaan poliisin kutsumana alaikäiselle hakijalle ja hänen edustajalleen tulkin läsnä ollessa. Päätökseen voi hakea muutosta hallinto-oikeudesta, mikäli henkilö on siihen tyytymätön. Hallinto-oikeuden päätöksestä voi valittaa vielä korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos valituslupa on myönnetty. (Alanko & Mustonen 2011, 17-19.) Valtaosin oleskelulupapäätökset ovat alaikäisille olleet myönteisiä. Osa on saanut turvapaikan, osa on saanut oleskeluluvan toissijaisen suojelun tai jonkin muun syyn perusteella. Perheenyhdistäminen toteutuu harvoin. Oleskelulupa voidaan myöntää myös määräaikaisena. (Anis & Esberg 2018, 189.)

Yksin tulleet alaikäiset turvapaikanhakijat sijoitetaan alaikäisille tarkoitettuihin vastaanottoyksiköihin. Työntekijät huolehtivat lapsen arjen sujumisesta. Lapsi voidaan sijoittaa myös yksityismajoitukseen mahdollisten sukulaisten luo. Silloin nämä läheiset vastaavat

lapsen arjesta ja vastaanottoyksikkö järjestää muut mahdolliset, tarvittavat palvelut. Lapselle järjestetään joko suomen tai ruotsin kielen opetusta ja hän saa vastaanottoyksiköstä toimeentulotukea. Kun lapsi siirtyy joko vastaanottokeskukseen tai ryhmäkotiin, hän tapaa sosiaalityöntekijän, joka tekee hänelle alkukartoituksen. Lapselle tehdään myös syventävä haastattelu, joka kuten alkukartoituskin, toimii lapsen psykososiaalisen tilanteen kartoittamiseksi, ja se on osa sosiaalityöntekijän tekemää selvitystä maahanmuuttovirastolle lapsen edusta. (Alanko & Mustonen 2011, 19.)

Psykososiaalinen arviointi perustuu lapsen psyykkiseen ja fyysisen terveyteen, sosiaaliinseen hyvinvointiin sekä tapahtuneen päätöksen aiheuttamaan vaikutukseen. Lapsen etua ja psykososiaalista asiantuntemusta on tarkasteltu Yhteiset Lapsemme ry:n Yksin tulneiden –projektissa vuosina 2008-2011 lasten turvapaikanhakuprosessin eri vaiheissa. Lapsen etu on kirjattuna niin Suomen laissa kuin erilaisissa kansainvälisissä sopimuksissakin. Suomen ulkomaalaislaissa (301/2004) velvoitetaan huomiomaan lapsen etuun sekä hänen kehitykseensä ja terveyteensä liittyviin asioihin kaikessa alle 18-vuotiasta lasta koskevassa päätöksenteossa. Yksintulleet –projektissa lapsen etuun vaikuttavat turvallisuus, perhe ja läheiset ihmissuhteet, hyvinvointi, kehitykseen ja identiteettiin liittyvät tarpeet, sekä lapsen omat mielipiteet ja ajatukset. (Alanko & Mustonen 2011, 20-22.)

Lapsen oikeuksista (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista CRC/GC/2005/6, 2005) on määritelty lukuisia tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti velvoitetaan valtiotasolla toimiaan lapsen etu huomioiden ja että huomioidaan suojelun tarve sekä turvataan pääseminen turvapaikkakäsittelyyn ja mitä oikeuksia siihen kaikkineen liittyy. Iästä riippumatta kaikille tulee turvata asianmukainen kohtelu sekä ihmisoikeudet. Mikäli lapsi jää uuteen kotimaahan, on yleissopimuksessa määritelty periaatteita muun muassa kotoutumiseen, asumisjärjestelyihin, tukipalveluihin ja koulutukseen.

3.3 Aikaisemmat tutkimukset

Nuorten turvapaikanhakijoiden hyvinvointia mielenterveyden näkökulmasta on havaintojemme mukaan tutkittu Suomessa vähän. Yksin alaikäisenä maahan tulleet turvapaikanhakijalapsen lapset ovat määrällisesti vähän tutkittu ryhmä (Kauko 2015, 35). 2000-luvulla

yksin tulleisiin lapsiin ja nuoriin liittyvä tutkimus on lisääntynyt. Tutkimusaiheet liittyvät maahanmuuttopolitiikkaan, lapsen etuun, lapsen tai nuoren psyykkiseen hyvinvointiin ja terveyteen sekä lasten kokemuksiin ennen maahantuloa. Osa tutkimuksista liittyy vastaanottojärjestelmään sekä eri toimijoiden näkökulmiin tai kokemuksiin. Myös lasten ja nuorten kokemusten ja tarinoiden osuus eri tutkimuksissa on lisääntynyt. Aiheina on ollut psykologiassa muun muassa lasten pakkomuutto, trauman käsittely, erityiseen haavoittuvuuteen ja tunne-elämän pulmiin liittyvät selviämisen keinot ja sosiologiassa ja sosiaalityössä ratkaisujen löytymistä raskaissa ja vaikeissa tilanteissa toimimiseen. (Anis & Esberg 2018, 192 - 193.)

Castenada, Koskinen, Koponen, Mölsä ja Rask (2012) tutkivat Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle vuosina 2010-2012 venäläis-, kurdilais- ja somalialaistaustaisten maahanmuuttajien terveyttä ja hyvinvointia. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa havaintoja mahdollisimman varhain niitä tarvitseville organisaatioille. Tutkimuksessa käytiin läpi ihmisen terveyttä ja hyvinvointia hyvin laajasti, mutta erityisesti tämän opinnäytetyön osalta kiinnostavin aihealue oli mielenterveyttä käsittelevä osuus. Tutkimuksessa havaittiin, että psyykkinen hyvinvointi vaikuttaa keskeisesti yksilön toimintakykyyn, jonka takia onkin tärkeää tunnistaa monikulttuurisuuden haasteet terveydenhuollossa ja korjata niitä (Castenada, A. ym., 2012, 144).

Turvapaikanhakijalapsista löytyy muutamia tutkimuksia. Kauko (2015) on tutkinut ryhmäkodissa asuvien yksin maahan tulleiden turvapaikanhakijalasten yksinäisyyden kokemusta ja Lähteenmäki (2013) turvapaikanhakijalasten arjen muodostumisesta vastaanotokeskuksissa turvapaikkahakemuksen jättämisen ja kuntapaikan saamisen tai maasta karkottamisen välisenä aikana. Vasta vuoden 2013 kouluterveyskyselyssä päästiin kartoittamaan maahanmuuttajataustaisten yläasteikäisten nuorten hyvinvointia ja terveyttä ensimmäistä kertaa (Jokela, Kivimäki, Luopa, Matikka, Paananen 2014, 3).

Vuoden 2014 Nuorisobarometriin otettiin mukaan ensimmäistä kertaa myös muuta kuin äidinkielenään suomea tai ruotsia puhuvat. Nuorisobarometri tutkii 15-29-vuotiaita nuoria. Kyseisen vuoden teemana oli yhdenvertaisuus ja syrjintä. (Myllyniemi 2015, 14-16.)

Maahanmuuttajanuorten hyvinvointia ja kotoutumista on tutkittu seikkailukasvatuksen ja luontoelämysten keinoin. Monen maahanmuuttajanuoren kohdalla luonnossa liikkuminen ja luonnosta nauttiminen on ollut heille vierasta. Luontoliikuntapajoissa Mun juttu -meidän tulevaisuus –hankkeessa joukko nuoria vietiin ohjatusti luontoon. Retkeilyn jälkeen heitä haastateltiin ja tutkija teki havaintoja. Maahanmuuttajanuoret kertoivat kokeneensa muun muassa elämyksiä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Retkeily luonnossa virkisti nuorten mieltä, koska tapahtuman aikana löytyi yhteys niin ryhmän jäseniin kuin suomalaisiin mukana olleisiin nuoriin. Liikunta toi mielihyvää ja onnellisuutta ja rohkeasti toimiminen koettiin lievittävän masennusta. Ryhmässä toimiminen toi jopa perheyhteyden tunteen eräälle osallistujalle. Maahanmuuttajanuorten kokemus oli, että retkeily edistää kotoutumista. Yhdessä suomalaisten kanssa osallistuen maahanmuuttajanuorille tuli todellinen mahdollisuus tutustua suomalaisiin. Vuorovaikutus ja retkeily koettiin nuorten taholta luonteviksi ja miellyttäväksi. Kotoutumista edisti myös suomen kielen kehittyminen, koska maahanmuuttajanuoret oppivat uusia sanoja ja ilmaisuja retkeilyn ohessa. Mukana olleet maahanmuuttajanuoret ymmärsivät, miten tärkeä luonto on suomalaisille. Näin he oppivat myös toimimaan luonnossa siten, että he voisivat jatkossa kokea kuuluvansa osana retkeilijöitä, eivätkä siten erottuisi muista retkeilijöistä. Se, että voi kokea itsensä yhdenvertaisena on oleellinen voimavara maahanmuuttajanuorille. (Suomen nuorisokeskusyhdistys. Ajankohtaista. Seikkailukasvatus tukee maahanmuuttajanuorten hyvinvointia ja kotoutumista.)

Turvapaikanhakijoiden kohtaamisesta terveydenhuollossa on tehty kansainvälisiä tutkimuksia. Yleisimpiä mielenterveydellisiä häiriöitä turvapaikanhakijalapsilla ja –nuorilla on post-traumaattinen stressioireyhtymä, masennus, itsetuhoisuus, univaikeudet ja käytöshäiriöt. Tällaisissa tapauksissa nuoren joutuessa uudessa maassa terveydenhuollon piiriin, voi esimerkiksi jo pelkkä sairaalaan joutuminen laukaista ahdistusta. Hoitohenkilökunnan on koulutauduttava kohtaamaan maahanmuuttajanuoria, jotta voivat tarjota heille ymmärtävää, empaattista hoitoa. (Coyne & Flood 2019.) Tärkeää onkin kuulla, miten nuoret ja lapset haluavat heitä hoidettavan. Pakolaislapset ajattelevat perinteisestä terapiasta usein niin, että siellä keskustellaan vain niistä ikävistä, jo tapahtuneista asioista, jotka voivat uudelleen traumatisoida nuoren. Ehdottoman tärkeää onkin poistaa pakolaisnuoriin kohdistuvaa ennakkoluuloa ja suhtautua heihin tasavertaisina yksilöinä, joilla on oma ääni. (Derluyn, Goosen, Jarlby, Jervelund, Vitus 2018.)

4 HYVINVOIVA MAAHANMUUTTAJANUORI

Mielenterveys on yksi terveyden osa-alue ja se liittyy laajasti ihmisen hyvinvointiin. Mielenterveyttä, kuten muutakin terveyttä voi vahvistaa ja ylläpitää, jolloin hyvinvointi lisääntyy. Nuori jaksaa paremmin omassa arjessaan, kun hän huolehtii riittävästä unesta, levosta, ravinnosta, ihmissuhteista, harrastuksista ja liikunnasta. Mielenterveyteen liittyy myös tunteiden käsitteleminen. Onnistumisen kokemukset ja itsetuntemuksen lisääntyminen vahvistavat itsetuntoa. Ihmissuhteisiin liittyvät taidot, kuten kyky ratkaista ristiriitoja, vaikuttaa myös mielenterveyteen. Kun mieli voi hyvin, on nuorella parempi mahdollisuus käsitellä pettymyksiä ja pärjätä erilaisissa kriisitilanteissa. (Mieli. Kehittämistoiminta. Lapset ja nuoret.) Keskitymme ydinryhmän hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden selvittämisessä mielenterveyteen ja toimintakykyyn osallisuuden ja vertaisuuden kautta keskittyviin näkökulmiin. Maahanmuuttajanuorilla tarkoitamme nuoria, jotka ovat tulleet Suomeen turvapaikanhakijoina.

4.1 Maahanmuuttajanuoren hyvinvointi

Hyvinvointi koostuu osa-alueista, jotka ovat terveys, materiaallinen hyvinvointi ja elämänlaatu. Yksittäisen ihmisen hyvinvointi liittyy sosiaalisiin suhteisiin, itsensä toteuttamiseen sekä onnellisuuteen. Elämänlaatuun vaikuttavat terveyteen, aineelliseen hyvinvointiin, ihmissuhteisiin, omanarvontuntoon sekä mielekkääseen tekemiseen liittyvät asiat sekä odotukset hyvästä elämästä. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvointi- ja terveyserot. Hyvinvointi.) Erityisesti psyykinen hyvinvointi vaikuttaa koko toimintakykyyn (Castaneda ym. 2012, 145). Maahanmuuttajien keskuudessa on pakolaisia ja turvapaikanhakijoita sekä heidän läheisiään. Hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavat useat asiat kuten ikä, syy lähtemiseen, maa, josta lähdetään, aika, joka oltu tulomaassa, erilaiset kulttuuriset käsitykset ja ymmärrys sairauksista tai terveydestä sekä omakohtainen kokemus omasta terveydestä tai hyvinvoinnista. Mikäli uudessa maassa kokee tyytyväisyyttä ja elämänlaatunsa hyväksi, saa tukea läheisiltään, luottaa eri palvelujärjestelmiin ja omaa tietynlaisia terveyttä ylläpitäviä elämäntapoja, on ihmisellä mahdollisuus voida hyvin ja kokea itsensä terveeksi. Terveyttä ja hyvinvointia voi heikentää lähtömaan ja matkanteon

kokemukset, uudessa maassa odottamisaikaan ja lupakäsittelyyn liittyvät pulmat, kotoutumiseen liittyvät vaikeudet kuten kieliongelmat, hoitamattomat sairaudet, haasteet saada tarvittavia palveluja, huoli läheisistä, jotka jäivät entiseen kotimaahan, kaikenlainen erityisyys kuten perinteisiin liittyvät asiat, sekä mahdolliset ikävät kokemukset Suomessa, kuten syrjintä tai ulkopuolisuuden kokemus. (Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Maahanmuutto ja hyvinvointi.) Erityisesti kurdi- ja venäläistaustaisilla maahanmuuttajilla on havaittu vakavia masennus – ja ahdistusoireita verrattuna samanikäiseen kantaväestöön. Erityisesti kurditaustaisilla oireiluun vaikuttavat traumakokemukset lähtömaassa. Oireilu voi jatkua kauankin maahantulon jälkeen, ja tähän voinee vaikuttaa vaikeudet saada mielenterveyspalveluita. Kotoutumisvaiheessa ei traumakokemuksiin välttämättä edes päästä vaikuttamaan, koska joskus oireilu voi alkaa vasta myöhemmin, kun trauman kokemisesta on jo aikaa. Tällöin tärkeää olisi panostaa maahanmuuttajataustaisten mielenterveyspalveluiden helppoon saatavuuteen myöhemminkin. Tärkeää olisi myös panostaa monikulttuuristen haasteiden tunnistamiseen ja niiden korjaamiseen terveydenhuollossa ja terveydenhuollon henkilökuntaa tulee kouluttaa kohtaamaan monikulttuuriset asiakkaat ja heidän mielenterveydelliset haasteet. (Castaneda ym., 2012, 145-150.)

Myös maahanmuuttajanuoret ovat monimuotoinen nuorten ryhmä, ja heillä on kullakin yksilölliset tarpeet. Tyttöjen ja poikien välillä voi olla sukupuolenkin takia suuriakin eroja heidän hyvinvoinnissaan. Kullakin nuorella on omat vahvuutensa ja ne tulisi voida huomioda. Nuori tarvitsee luotettavan aikuisen ja tämän merkitys on tärkeää. Ulkomaalais-taustaiset nuoret kokevat usein turvattomuutta niin omassa kasvuympäristössään kuin koulussakin. Kiusaamista koulussa, fyysistä väkivaltaa ja syrjintää esiintyy usein ja nuori voi olla epävarma pärjäämisestään koulussa. Yksinäisyyden kokemukset ja väkivallalla uhkailu uhkaavat myös monen nuoren terveyttä. Nuoria tulisi tukea kotoutumisessa, opiskelussa, terveyden ylläpitämisessä ja kokonaisvaltaisessa kasvussa ja kehityksessä. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Maahanmuuttajalasten, -nuorten ja –perheiden terveys.)

Maahanmuuttajanuoren mielenterveyteen vaikuttaa lähtömaahan liittyvien kokemusten lisäksi muun muassa se, jos nuori on kokenut tai nähnyt väkivaltaa tai menettänyt läheisensä, kuten perheenjäsenen. Tämä varsinkin on vahingollista nuoren mielenterveydelle. Mielenterveyttä uhkaavan oireilun riski kasvaa, jos ikäviä kokemuksia on useita. (Lehti

& Sourander 2016.) Resilienssillä tarkoitetaan psyykkistä sietokykyä, toleranssia tai toipumiskykyä. Resilienssi on myönteistä pärjäämistä, sopeutumista tai se voi olla sellaista toimintaa, joka tukee ihmisen toimintakykyä hankalissa tilanteissa tai jos ihminen on kohdannut jonkin vastoinkäymisen. (Joutsenniemi & Lipponen 2015.) Kaikille ei tule raskeista kokemuksista huolimatta mielenterveyden ongelmia. Syynä voidaan pitää resilienssiä. Ihmisellä on tällöin tietynlaista sinnikästä kykyä tai hän omaa sellaisia tekijöitä, jotka edistävät joustavuutta ja suojaavat hänen mielenterveyttään. Tällaisia suojaavia tekijöitä voi olla perinnölliset tekijät, turvallisuutta tuovat, aiemmat ihmissuhteet, korkea älykkyystaso ja hyvä kyky säädellä itseään. Uskonnollisuudella tai sillä että ihmisellä on hyviä ihmissuhteita, on myös resilienssiä vahvistava vaikutus. (Lehti & Sourander 2016.)

Oleskelulupakäytäntöihin ja eri järjestelmiin liittyy epävarmuutta. Kielitaito, kulttuurilliset eroavaisuudet, muut maahanmuuttajataustaiset ihmiset sekä heidän kohtaamisensa, mahdolliset syrjintäkokemukset ja pärjääminen opinnoissa vaikuttavat psyykkiseen hyvinvointiin. Sopeutuminen tapahtuu jokaisella yksilöllisellä tavalla ja se vie oman aikansa. Hyvinvointia ajatellen merkittävää on, että lapset oppivat ja omaksuvat uuden kielen ja maan tapoja aikuisia ripeämmin. Vanhemmat voivat olla niin traumatisoituneita, etteivät he pysty huolehtimaan lapsen tarpeista, saati opiskelemaan uusia vaadittavia asioita. Tällöin nuorelle voi tulla tilanne, että hän joutuu huolehtimaan perheen sellaisista asioista, jotka olisivat vanhemman tehtäviä. Tämä voi olla nuorelle henkisesti kuormittavaa. Maahanmuuttajanuorilla voi olla ongelmia, jotka liittyvät identiteettiin henkilökohtaisesti ja toisaalta siihen, että hän joutuu hakemaan itseään uuden ja oman aiemman kulttuurin väliltä. (Lehti & Sourander 2016.)

Vuonna 2013 Kouluterveyskyselyyn otettiin mukaan kysymyksiä, jotka liittyivät vastaajien etniseen taustaan. Kysymyksillä saatiin tietoa maahanmuuttajataustaisten nuorten terveydestä ja hyvinvoinnista. Maahanmuuttajataustaisten nuorten ja suomalaisten nuorten kesken hyvinvoinnissa ja terveydessä oli suuria eroja. Eroja oli varsinkin ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajien ja muiden maahanmuuttajataustaisten ryhmien välillä ja liittyen siihen, mikä on nuoren syntymämaa ja toisaalta siihen, kauanko hän on ollut Suomessa. Ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajataustaisilla nuorilla yleistä oli ystävien puuttuminen, kiusaamiskokemukset ja ahdistuneisuus. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Maahanmuuttajataustaisten nuorten hyvinvointi ja sen seuranta.)

4.2 Yksin tulleen maahanmuuttajanuoren hyvinvoinnin tukeminen

Suomessa yksin tulleet lapset ja nuoret sijoittuvat joko vastaanottoyksiköihin tai ryhmä- tai perhekotiin, joten asumisympäristö ja siten koti on laitosmuotoinen. Heillä on usein myös huoli läheisistään, jotka ovat jääneet entiseen kotimaahan. Nuorilla on paljon tuen tarpeita ja toiveita niitä aikuisia kohtaan, jotka työskentelevät heidän kanssaan eri asu- mismuodoissa. Nuoret haluavat löytää suomalaisia ystäviä, mutta se on osoittautunut vai- keaksi. Yksin tulleet nuoret kokevat usein yksinäisyyttä. Kotoutuminen edellyttää turval- lista ja hyväksyvää ilmapiiriä ja ympäristöä sekä hyvän arjen tukemista. Nuorta tuetaan elämänhallinnassa, jotta hän saa riittävästi taitoja. Myös nuoren toimintamahdollisuuksia tulee tukea, jolloin rohkaistaan esimerkiksi ilmaisussa ja oman tulevaisuuden suunnitel- missa. Tarkoituksena on kehittää omia keinoja epävarmoissa tilanteissa ja että nuori pär- jäisi, vaikka kokisikin yksinäisyyttä. Kielellisissä haasteissa tulisi sallia ja huomioida mahdollisuus käyttää useampaa kieltä yhtä aikaa. Se on nuorille usein helppoa ja se auttaa heitä itseään luomaan kaverisuhteita ja tutustumaan muihin nuoriin eri kulttuureista. Kun suhteita syntyy, se taas helpottaa osallisuutta, kotoutumista ja luo tunnetta, että kuuluu johonkin. (Kuusisto & Korjonen-Kuusipuro 2018, 370-377.)

Sosiaaliseen tukeen liittyviä palveluita, jotka auttavat nuoria itsenäistymisessä, arjen hal- linnan tunteen ja osallisuuden kokemisen lisäämisessä on muun muassa asumiseen, ter- veyteen, hyvinvointiin, opintoihin ja työelämään auttavat tuki- ja ohjauspalvelut. Eri pal- velujen kehittämisessä tulee ottaa nuoria mukaan, koska he ovat itse asiantuntijoita. Nuor- ten yksilölliset tarpeet tulee nähdä. Palveluilla parannetaan nuorten hyvinvointia ja voi- daan vaikuttaa syrjäytymisriskiin ehkäisevästi. Yksin tulleet nuoret tarvitsevat varsinkin asuinympäristössään elämänhallinnan taitoja, elämäntilanteen selkeyttämistä ja rauhoit- tamista. He tarvitsevat psykologista tukea, varsinkin alussa uuteen maahan tulemisen jäl- keen. Traumaperäisiä stressioireita esiintyy ja helpotusta saamalla lisääntyy luottamus ja osallisuuden tunne. Tämä taas edesauttaa asettumisessa ja heidän itsetuntonsa vahvistuu, samoin usko siihen, että he pärjäävät uudessa kotimaassa. (Kuusisto & Korjonen-Kuusi- puro 2018, 370-377.)

Yksin tulleilla nuorilla on vaikeita kokemuksia lähtömaastaan ja matka Suomeenkin on voinut olla hyvinkin raskas. Asioiden ja tunteiden käsittelyyn tarvitaan ammattiapua.

Nuorilla voi olla vaikeuksia sopeutua kotimaan ja suomalaisen kulttuurin keskellä ja tilanne voi olla hyvinkin hämmentävä. Asumisyksiköissä asuminen ei välttämättä takaa jokaiselle lapselle ja nuorelle hänen tarpeisiinsa vastaavaa, riittävää hoivaa ja tukea. Kotoutumiseen tarvitaan hoidon, asumisen ja erilaisten tukimuotojen lisäksi keinoja, jotka lisäävät myötätuntoa ja ylläpitää toivoa. Suomen maahanmuuttopolitiikka on tiukka. Perheen yhdistäminen on nykyisin lähes mahdotonta. Nuorilla on vaikeuksia luottaa viranomaisiin ja muihin heitä auttaviin aikuisiin, koska oma tulevaisuuden näkymä on epäselvä ja pelottava. Asiat, käsittelymenetelmät ja eri vaiheet kestävät pitkään. Nuoret kokevat, että odottaminen on jatkuvaa eivätkä he pysty itse vaikuttamaan asioiden kulkuun. Koska turvapaikkapäätöksen saamisessa voi kestää kauan, nuori tottuu tilanteeseen ja odotellessa tapahtuu kotoutumistakin, jolloin moni nuori on halukas jäämään Suomeen. Oleskelulupaketjutus tai kielteinen päätös pitkän odottamisen jälkeen voi olla kohtalokasta. Erilaisissa palveluissa on toimintatapoja, jotka eivät kannusta nuoria aktiiviseen toimintaan. Seurauksena voi olla pelkoa ja lohduton näkymä omasta tulevaisuudesta. Suomen Akatemian rahoittama TRUST –kärkihanke esimerkiksi paneutui yksin tulleiden sosiaaliseen tukeen. Siinä toimittiin sekä yksin tulleiden lasten ja nuorten että heidän kanssaan toimivien yhteistyötahojen kanssa. TRUST -kärkihanke pyrki kehittämään uusia keinoja tukea nuoria saamaan omaa ääntään kuuluviin ja että löydettäisiin sellaisia palveluja, jotka liittyvät heidän tarpeisiinsa. Hankkeessa keskityttiin erityisesti näiden nuorten arjen kokemuksiin. Varsinkin haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten kuuleminen ja heidän huomioimisensa ovat tekijöitä, joilla luodaan toivoa ja rakennetaan luottamusta. Yksin tulleiden kokemustietoa ei olla riittävästi otettu huomioon palveluja kehitettäessä. Tämä on syy siihen, että asumisratkaisut eivät ole toimivia, kotoutumisessa on ongelmia ja moni kokee yksinäisyyttä. Palveluiden tulee olla joustavia ja nuori tulee ottaa mukaan aktiivisena toimijana. (Kuusisto & Korjonen-Kuusipuro 2018, 370-377; Kuusisto & Korjonen-Kuusipuro 2018.)

Positiivinen psykologia keskittyy hyvinvointiin, onnellisuuteen, vahvuuksiin ja myönteisiin tunteisiin. Positiivisessa psykologiassa tutkimus keskittyy myönteisiin näkemyksiin. Tutkimuksessa keskitytään ihmisten ja yhteisöjen eri mahdollisuuksiin, voimavaroihin ja positiivisiin tapoihin toimia. Keskeistä on huomioida ne asiat, jotka tekevät elämästä kohtuullisen hyvää, merkityksellistä ja elämisen arvoista. Positiivisessa psykologiassa tarkoituksena on nähdä ne vaikuttavat tekijät, jotka luovat ihmiselle mahdollisuuksia voida niin emotionaalisesti, sosiaalisesti kuin psykologisestikin hyvin. Martin Seligman on tutkinut

hyvinvointia ja käsittelee sitä PERMA-teorian keinoin (positive emotions, engagement, relationships, meaning, accomplishment). Teoria koostuu viidestä eri elementistä. Nämä ovat myönteiset tunteet, sitoutuminen, sosiaaliset ja toimivat ihmissuhteet, merkityksellisuuden tunne ja tunne siitä, että voi saavuttaa itselle tärkeitä asioita. Kaikki mainitut elementit sisältävät ymmärryksen siitä, että ne edistävät ihmisen hyvinvointia. Riippumatta siitä, onko ihmisellä jokin diagnoosi tai ei, positiivisessa psykologiassa ollaan kiinnostuneita siitä, kuinka ihmisen hyvinvointia, vahvuuksia ja voimavaroja voidaan edistää. (Kuukasjärvi-Kanto 2016; Leskisenoja 2017; Virtanen 2018.)

Yksin tulleiden lasten ja nuorten mielenterveyttä voidaan vahvistaa luottamuksellisella ja kannustavalla ilmapiirillä. Heidän tulee voida kokea olonsa turvalliseksi käsitellessään itselleen kipeitä ja vaikeita asioita. Heidän tulee saada ammatillista tukea heidän omien tarpeidensa mukaisesti. Toiminnalliset menetelmät ovat keinoja lisätä luottamusta. Menetelminä voi olla liikunta tai rentoutus, ja erilaiset taiteen muodot ja keinot, kuten musiikki ja kuvataide. Luottamusta rakentaa myös yhteistyö vertaistuen ja kokemusasiantuntijuuden keinoin. Monet tahot ovat kehittäneet erilaisia menetelmiä nimenomaan hyvinvoinnin lisäämiseksi ja vahvistamiseksi. Edustajan työkalupakki sisältää runsaasti materiaalia lapsen hyvinvoinnin edistämiseen, lapsen edun turvaamiseen ja verkostotyökentelyyn. Työkalupakki on Euroopan komission perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuusohjelman rahoittama ProGuard-hanke. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Maahanmuuttajalasten, -nuorten ja -perheiden terveys. Yksin tulleet alaikäiset turvapaikanhakijat.) Mieli ry:llä on omien vahvuuksien kartoittamiseen luotuja välineitä, jotka ovat Selviytyjän purjeet, Voimasimpukka sekä Kasvun palat. Jokainen apuväline on tulostettavissa järjestön sivuilta omaksi julisteeksi tai kortikseen. Selviytyjien purjeiden tarkoitus on antaa konkreettisia ohjeita elämän eri osa-alueille selviytymään arkipäivän pettymyksistä, ensisijaisesti tavoitteena saada aikaan hyvä mieli. Voimasimpukan perusidea on etsiä voimakeinoja huolien keskellä elämiseen ja Kasvun palat on tarkoitettu omien vahvuuksien löytämiseen, jolloin itsetuntoa saa kohotettua, kun tekee hyvää mieltä tuottavia asioita. (Mieli. Julisteet ja kortit.). Yhdistyksellä on lisäksi Turun seudulla Serene-toimintaa, jonka perusidea on pakolaistaustaisten mielenterveyden edistäminen. Siinä on kehitetty erilaisia tuen muotoja turvapaikanhakijalle, joilla autetaan ammattilaisten ja vapaaehtoisen kanssa mielenterveyden, stressin tai sopeutumiseen liittyvien huolien ja pulmien lieventymistä. (Mieli. Turun Kriisikeskus. Serene-toiminta.)

5 VERTAISTUKI JA OSALLISUUS

Ryhmässä kokemusten jakaminen ja niiden käsitteleminen on toiminnan muoto, jossa ryhmän jäsenet kannustavat toisiaan puhumaan kokemuksistaan. Ryhmässä on mahdollista myös kommentoida, vertailla ja jakaa kokemuksia. Yhteisen teeman äärellä asioiden käsittelyllä voi olla terveyttä edistäviä vaikutuksia. (Logren 2019, 13.) Vaikuttajatiimin ydinryhmän jäsenet ovat lähtöisin eri maista. Heillä kaikilla on yhteinen, heitä yhdistävä samankaltainen kokemus. He ovat tulleet yksin ilman läheisiään Suomeen hakemaan turvaa. Tämä on ollut syy liittyä ryhmään ja on selkeästi edesauttanut ryhmänmuodostumisvaiheessa ryhmäytymistä. Kuten Logren (2019, 75) tutkimuksessaan kirjoittaa, se, että ryhmän jäsenet jakavat henkilökohtaisia tarinoitaan toisilleen ja pystyvät näin samaistumaan toistensa kokemuksiin, rohkaisee se antamaan ja ottamaan vastaan neuvoja ja ohjeita toinen toisiltaan. Vertaistuki ja jaetut yhteiset kokemukset auttaa ryhmän jäseniä mutta myös muita nuoria kotoutumisessa ja kotoutumisen tukemisessa.

5.2 Vertaisuus

Vertaisuus on tukemista tai jotain muuta sellaista toimintaa, jossa ihmiset ovat keskenään tekemisissä vapaaehtoisesti ja tasavertaisesti. Toiminnassa tärkeää on vastavuoroisuus, toisen ihmisen kunnioittaminen sekä luottamus. Vertainen ei ole samanlaisessa asemassa suhteessa toiseen henkilöön kuin ammattiauttaja tai ammatillinen työntekijä on. Vertaishenkilö on toisen vierellä tukemassa omasta tahdostaan ja kuuntelemassa tai esimerkiksi jakamassa omaa kokemustaan jostain asiasta tai kokemuksesta, joka koetaan tarpeelliseksi yhdessä käsitellä koska asian äärellä ollessa kyseessä on jotain, joka yhdistää heitä. Vertaisella on oma halu olla toisen vierellä tätä tukemassa. Vertaistoiminnalla voidaan saada apua eri elämäntilanteisiin. Vertaistoiminnassa yhteistä on yhteenkuuluvuuden tunne, ihmisiä yhdistää samat kiinnostuksen aiheet ja kokemukset. Vertaistoiminnassa pyritään yleensä selvittämään jotain tilannetta, kokemusta tai tapahtunutta asiaa, myös omia voimavaroja ja omatoimisuutta koetetaan vahvistaa. Vertaistoiminnassa olevia ihmisiä yhdistää jokin samanlainen kokemus tai elämäntilanne. Vertaistuen keinoin voi-

daan auttaa ihmistä niin, että hänen hyvinvointinsa ja jaksamisen tunne lisääntyy. Vertaistoiminnassa voi olla erilaisia toteuttamisen muotoja kuten kasvotusten, puhelimesta tai verkossa toimiminen. Vuorovaikutteinen toiminta voi olla kahdenkeskistä tai erilaista ryhmätoimintaa, jossa on ohjaaja tai niin että ryhmässä kaikki toimivat tasavertaisina jäseninä. (Terveyskylä. Vertaistalo. Tietoa vertaistuesta.)

Vertaistuesta puhuttaessa olennaisinta onkin siis, että vertaistukea jakavat henkilöt antavat sellaista tukea ja apua, millaista ei muut tahot voi antaa. Muilla tahoilla tarkoitetaan julkisia palveluita, ammattiauttajia, ystäviä tai perhettä, joilla ei ole samoista asioista kokemusta. Kokemuksia jakaessa syntyy erityinen yhteys ja vertaisuuteen liittyy taito ymmärtää toista ihmistä hänen kokemuksensa kautta. Vertaistoiminnalle ominaista on se, että jokaisella on sekä annettavaa että saatavaa, jolloin autetaan sekä itseä että toisia. Vertaistuki on aina omaehtoista ja se voi vastata sosiaalisiin tarpeisiin. Kun puhutaan kokemusasiantuntijuudesta, on tärkeää tehdä ero vertaistuen ja kokemusasiantuntijuuden välillä: vertaistuesta puhuttaessa ihmiset toimivat toistensa vertaisina, kun taas kokemusasiantuntijat voivat toimia mukana esimerkiksi palvelujärjestelmien kehittämisessä. (Rissanen & Puumalainen 2016, 54-55.)

5.3 Osallisuus

Osallisuudella tarkoitetaan sellaista toimintaa ja mahdollisuuksia, joilla ihminen voi vaikuttaa eri asioihin ja tekijöihin, jotka liittyvät häneen itseän ja omaan elämään. Toisaalta osallisuus on myös vaikuttamista yhteiskunnallisiin asioihin. Osallisuus on myös yhteenkuuluvuuden tunnetta esimerkiksi opintojen, koulutuksen, työelämän tai jonkin harrastuksen avulla. Lasten ja nuorten osalta keskeistä on heidän mahdollisuutensa päästä mukaan palvelujen tai toimintatapojen kehittämiseen heille tärkeissä asioissa. Voidaan sanoa, että lapset ja nuoret ovat itse asiantuntijoita omissa elämänvaiheissaan ja –tilanteissaan. Tärkeää on huomioida sellaiset lapset ja nuoret, jotka kuuluvat johonkin erityisryhmään esimerkiksi kielen tai vamman takia. Osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia on se, että eri toimijat toimivat niin, että aidosti kysytään lapsilta ja nuorilta ja he tulevat nähdyiksi ja kuulluiksi toiveissaan ja tarpeissaan. Tällöin kyseessä on suora vaikuttami-

nen, joka tapahtuu esimerkiksi koulussa tai nuorisotoiminnassa. Vaikuttamista voi tapahtua myös edustuksellisesti, silloin toimitaan nuorisovaltuustoissa, lapsiparlamentissa, oppilaskuntien hallituksissa ja niin edelleen. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lapset, nuoret ja perheet. Johtamisen tueksi. Lasten ja nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet.)

Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari ja Keto-Tokoi (2017, 3) kuvaavat osallisuutta liittymiseksi (involvement), suhteessa olemiseksi (relatedness), kuulumiseksi (belonginess), yhteisyydeksi (togetherness), yhteensopivuudeksi (coherence) ja mukaan ottamiseksi (inclusion). Osallisuus on osallistumista (participation) ja vaikuttamista (representation) ja siten demokraattisuutta. Se on myös kaiken edellä mainitun järjestämistä ja johtamista (governance).

Osallisuuden vastakohtana voidaan pitää osattomuutta. Osattomuus puolestaan voi edesauttaa syrjäytymistä tai syrjäytymisriskiä. Sosiaalinen osallisuus edesauttaa mahdollisuuksia osallistua, lisää taitoja ja keinoja toimia ja ehkäisee köyhyyttä ja syrjäytymistä. Osallisuutta on ihmisen omakohtainen tunne siitä, että hänellä on mukaan kuulumisen kokemus. Osallisuuden määrittelyssä käytetään termejä inklusio ja eksklusio. Inklusio kuvaa mukana olemista, eksklusiolla tarkoitetaan joutumista sivuun tai sitä että suljetaan pois jostakin. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Osallisuuden edistäminen. Heikoimmassa asemassa olevien osallisuus. Mitä sosiaalinen osallisuus on. Sosiaalinen osallisuus teoreettisena käsitteenä.) Jotta ihminen voi kokea olevansa osallisena jossakin, tulee hänen voida tuntea, että hän tulee kuulluksi ja että hän pitää itse omia kokemuksiaan tärkeinä. Hänellä tulee olla mahdollisuus ja itsellä halu liittyä johonkin ryhmään tai yhteisöön. Edellytyksenä on myös se, että hänellä on mahdollisuuksia vaikuttaa ja toimia näissä ympäristöissä tai yhteydessä. (Meriluoto, Marila-Penttinen & Lehtinen 2015, 8.)

Maahanmuuttajanuorten kotoutumisessa osallisuutta ja omatoimista toiminnallisuutta tulee pitää tärkeinä. Se, että rohkaistaan ja tuetaan nuorta toimimaan aktiivisesti siinä elinpiirissä, ja niissä yhteyksissä, jotka hänen arkeensa kuuluvat, lisäävät osallisuutta. Tärkeää on, että nuori pääsee mukaan hänelle mieleisiin asioihin ja toimintoihin vapaa-ajallaan ja hän voi olla yhteydessä muihin nuoriin, jotka ovat kiinnostuneita samoista asioista

kuin hänkin. Näin voidaan lisätä nuoren liittymistä suomalaiseen yhteiskuntaan. Kotouttavan työn tulee sisältää nuorelle mahdollisuuksia lähiympäristöön, jossa hän voi hyväksyvässä ilmapiirissä vaikuttaa ja olla osallinen ja siten kokea kuuluvansa yhteen muiden kanssa. Aktiivista toimijuutta voidaan vahvistaa esimerkiksi toiminnallisella ryhmätyökentelyllä ja toisaalta antamalla henkilökohtaista ohjausta. Nuoren tulee saada tietoa suomalaisesta kulttuurista, arjesta, toimintatavoista yhteiskunnassa ja toki myös elämänhallinnassa. Vertaistuellla ja siten kokemusten jakamisella ja henkilökohtaisella tuella edistetään nuoren osallisuutta myös yhteiskunnallisella tasolla. (Kiuru, Kuusisto, Laulajainen & Vuori 2018, 26-42.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tavoitteena oli selvittää, minkälaiset asiat vahvistavat tai heikentävät Vaikuttajatiimin ydinryhmän jäsenten hyvinvointia. Tavoitteena oli myös saada tietoa ryhmän vaikutuksesta heidän hyvinvointiinsa ja onko ryhmään kuuluminen lisännyt heidän omia voimavarojaan.

Tutkimuskysymyksillämme halusimme selvittää seuraavanlaisia asioita:

1. Minkälaisista asioista rakentuu Vaikuttajatiimin ydinryhmän jäsenten psyykkinen hyvinvointi?
2. Millainen on Vaikuttajatiimin ydinryhmän merkitys ryhmän jäsenten hyvinvoinnille?

6.2 Teemahaastattelu ryhmäkeskusteluna

Opinnäytetyössämme käyttämämme haastattelumuoto oli fokusryhmähaastatteluna toteutettu teemahaastattelu. Teemahaastattelua ohjaa etukäteen valitut teemat, joiden mukaan keskustelua viedään eteenpäin. Tarvittaessa voidaan esittää tarkentavia kysymyksiä haastateltavien vastauksien mukaisesti. Teemat määrittelevätkin sen, ettei mitä tahansa voida kysellä, vaan teemat noudattavat tutkimuksen tarkoitusta ja tutkimustehtävää. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 88.) Olimme laatineet haastattelukysymysrunгон niin, että haastatteluihin etukäteen valitut teemat perustuivat tutkimuskysymyksiimme. Ryhmähaastattelukysymykset löytyvät liitteistä (liite 3).

Koska jo suunnitteluvaiheessa meillä oli tiedossa, että tutkimuksemme käsittelee spesifiä joukkoa, päätimme, että toteutamme haastattelut ryhmäkeskusteluna. Haastateltavat saattavat usein arastella haastattelutilannetta, jolloin ryhmän tuki saattaa helposti tuoda apua,

koska usein haastateltavat ovat ryhmässä vapautuneempia ja luontevampia (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 205-206). Kun ryhmän jäsenillä on samanlaista kokemuspohjaa, joka heitä yhdistää, löytyy heillä yleensä myös mielenkiintoa keskustella annetusta aiheesta toistensa kanssa (Valtonen 2009, 229). Koimme, että tällä tavalla tulemme saamaan tutkittavasta aiheesta parhaimman tuloksen.

Tutkittava ryhmämme koostui nyt jo täysi-ikäntyneistä, mutta verrattain nuorista aikuisista, joilla kaikilla oli samankaltainen tausta; he olivat tulleet yksin ilman huoltajaa alaikäisinä hakemaan turvapaikkaa. Ryhmäkeskustelu on mahdollisuus antaa ääni myös sosioekonomisesti heikommassa asemassa oleville ja ryhmässä puhuminen voi vapauttaa, koska tällöin kukaan ei ole haastattelijaan nähden heikommassa asemassa yksin (Valtonen 2009, 227). Käytämme nyt terminä nimenomaan ryhmäkeskustelua, koska ryhmäkeskustelussa on tarkoitus nimenomaan saada osallistujien välille vuorovaikutusta annettujen teemojen mukaisesti, kun taas ryhmähaastattelussa haastattelun vetäjä esittäisi kaikille ryhmän jäsenille vuorotellen kysymyksiä. (Valtonen 2009, 224).

6.3 Aineistonkeruu

Lähetimme Vaikuttajatiimin ydinryhmän tapaamiseen joulukuussa 2019 kirjeen, jossa kerroimme tutkimuksestamme ja kutsuimme heitä näin osallistumaan haastatteluun (liite 1). Ryhmä kokoontuu säännöllisesti kerran viikossa SPR:n tiloissa. Osallistuimme yhteen ryhmätapaamiseen ennen varsinaisia haastatteluja, jolloin esittäydyimme ja kerroimme asiastamme. Ryhmäläiset tuntevat toisensa hyvin, siksi ehdotimme, että ryhmäläiset valitsevat keskuudestaan ne jäsenet, jotka voisivat keskusteluissa tuoda ryhmän näkemyksiä esille ja voisivat mahdollisesti edustaa koko ryhmää. Kerroimme toiveemme haastateltavan ryhmän koosta, mutta päätäntävällän osallistujista jätimme nuorille itselleen. Osallistumisen tulee olla ehdottomasti vapaaehtoista eli ketään ei velvoitettu mukaan, jokainen osallistui omasta halustaan. Tarkoituksenamme oli vahvistaa nuorten osallisuuden tunnetta. Heillä oli mahdollisuus esittää tapaamisen yhteydessä kysymyksiä haastattelutilanteista. Tapaamisen lopuksi osallistujista oli päätetty ja haastatteluajankohdista oli sovittu.

Itse haastattelut suoritimme samassa paikassa, jossa nuoret kokoontuvat viikoittain ja jossa kävimme ennalta heitä tapaamassa ja kertomassa tutkimuksesta. Paikka oli heille tuttu ja täten turvallinen, eli tulimme ikään kuin heidän maaperälleen. Oli sovittu, että haastattelut pidetään ennen heidän virallista kokoustaan ja siihen varataan tunti. Näin siksi, että nuoret kokoontuivat silloin joka tapauksessa, eikä heidän kanssaan tarvinnut sopia muuta, erillistä aikaa. Ennen haastattelun virallista alkamista kertosimme vielä, keitä olemme, millaista tutkimusta teemme, mistä haluaisimme kullakin kerralla keskustella ja kerroimme, miten prosessi etenee haastattelujen jälkeen ja mitä heidän antamilleen tiedoille tapahtuu. Painotimme luottamuksellisuutta ja ettei heidän antamiaan vastauksia ulkopuoliset pääse kuulemaan, eikä ketään voi tunnistaa tutkimuksen tuloksista. Molemmilla haastattelukerroilla haastateltavat allekirjoittivat vielä sopimuksen tutkimukseen osallistumisesta (liite 2). Ennen jokaista haastattelua nauhureiden toimivuus testattiin.

Haastattelutilanteisiin teimme keskinäisen työnjaon. Toinen meistä toimi haastattelijana eli ikään kuin keskustelun vetäjänä ja toinen teki muistiinpanoja ja huolehti yleisesti tilanteen sujuvuudesta. Sovimme, että toinen voi tarkentaa tarvittaessa kysymyksiä ja seurata keskustelua, jolloin huolehditaan siitä, että tilanteeseen varattu aika riittää ja pysytään asiassa. Ensimmäisellä kerralla keskityimme haastateltavien henkilökohtaiseen, yksilölliseen hyvinvointiin. Kysyimme, milloin he voivat hyvin ja milloin huonosti ja mitkä asiat edistävät ja heikentävät heidän hyvinvointiaan. Toisella kerralla keskityimme siihen, kuinka Vaikuttajatiimissä oleminen vaikuttaa heidän hyvinvointiinsa. Ryhmähaastattelukysymykset löytyvät liitteistä (liite 3). Esittelimme hyvinvoinnin teemaa ryhmäläisille jo ensitapaamisella, mutta kertosimme sitä vielä ennen kumpaakin haastattelukertaa. Tarkensimme esimerkiksi sitä, että ei ole tarkoitus pohtia omaa fyysistä terveydentilaa, vaan ensisijaisesti psyykkistä hyvinvointia ja toimintakykyä ja mitkä asiat niihin vaikuttavat. Esitimme aiheeseen liittyvän kysymyksen, jonka jälkeen kukin sai vapaasti kertoa, mitä siihen liittyen tulee mieleen.

Ryhmässä oli sekä rohkeammin puhuvia että hiljaisempia osallistujia. Aktiivisemmat kannustivat myös hiljaisempia osallistumaan keskusteluun ja he kannustivat kertomaan mielipiteensä ja ajatuksensa. Pidimme tärkeänä, että osallistujilla on mahdollisimman luontevaa olla tilanteessa, emmekä painostaneet heitä keskusteluun. Jokaisen oli mahdollista puhua sen verran kuin koki itselleen mukavaksi.

6.4 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Analysoimme haastatteluista saamamme aineiston aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysi on laadullisten tutkimusten perusanalyysimenetelmä. Analyysin vaiheet voidaan karkeasti kuvailla hyvinkin yksinkertaisesti: päätetään, mikä aineistossa kiinnostaa – ja pysytään tässä päätöksessä – ja käydään se läpi samalla merkatien ja erotellen kiinnostavat asiat. Kaikki muu saatu materiaali on turhaa aineiston analyysia ajatellen ja sitä voidaan tarvittaessa tutkia toisessa tutkimuksessa. Tutkimuskysymys ja tutkimuksen tarkoitus määrittävät sen, mistä tutkimuksessa tulee olla kiinnostunut. Mielenkiintoiset, tutkimuskysymyksiin vastaavat asiat kerätään erilleen muusta aineistosta ja nämä luokitellaan. Lopuksi kirjoitetaan yhteenveto. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 104.) Sisällönanalyysin teimme parityönä siten, että me molemmat opinnäytetyön tekijät perehdyimme aineistoon muistiinpanoja tehden. Seuraavaksi vertasimme merkintöjä keskenään. Kumpikin oli merkinnyt samoja asioita merkityksellisiksi. Luokitteluun eteneminen oli helppoa, koska olimme samaa mieltä aineiston sisällöstä.

Aineiston tallentamisen jälkeen tulee tutkimusta tehdessä päättää, kuinka käsitellä aineisto sen jälkeen. Joko se litteroidaan eli kirjoitetaan niin sanotusti puhtaaksi sanasta sanaan tai sitten tehdään päätelmiä suoraan tallennetusta aineistosta teemojen mukaan. Litterointi on tavallisempi tapa aloitettaessa tekstin analysointia. (Hirsjärvi & Hurme 2007, 138.) Tämän opinnäytetyön aineiston litteroimme äänitallenteilta kirjalliseen muotoon. Ensimmäisestä haastattelusta nauhoitettua aineistoa kertyi 45 minuuttia ja toisesta haastattelusta kertyi 38 minuuttia. Siirsimme aineiston tietokoneelle ja litteroimme sen sanasta sanaan Word-tekstinkäsittelyohjelmalla. Ensimmäisen haastattelun aineiston litterointiin kului noin 9 työtuntia ja toiseen kului noin 8 työtuntia. Sivuja tuli yhteensä 22. Haastatteluun osallistujia oli ensimmäisessä haastattelussa yhteensä kuusi henkilöä. Yksi haastateltava lähti kesken keskustelun kiireiden vuoksi ja yksi haastateltava tuli kesken haastattelun mukaan. Toisessa haastattelussa osallistujia oli kolme ja heidät koodattiin samalla periaatteella kuin ensimmäiselläkin haastattelukerralla eli esiintymisjärjestyksessä. Nauhoitetut äänitallenteet tuhottiin litteroinnin jälkeen. Opinnäytetyön tekijöinä

huolehdimme siitä, että litteroitua aineistoa käsiteltiin ja säilytettiin huolellisesti ja tulokset olivat vain meillä työn etenemisen ajan. Litteroitu aineisto hävitettiin analyysin valmistumisen jälkeen.

Aineiston pelkistämässä eli redusoinnissa litteroidusta aineistosta etsitään tutkimuskysymykseen vastaavia tärkeitä asioita alleviivaten ne jättäen muu aineisto huomiotta. Tekstistä erikseen nostetut alkuperäisilmaukset listataan peräkkäin erilliselle paperille ja tämän jälkeen ilmaisut pelkistetään. Huomioitavaa on, että yhdestä lausumasta voi tulla useampikin pelkistetty ilmaus. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 123-124.) Litteroinnin jälkeen molemmat opinnäytetyön tekijät lukivat aineiston huolellisesti läpi. Molemmat tekivät merkintöjä tekstiin alleviivaten tutkimuskysymys mielessä tärkeitä asioita. Lopuksi vielä molempien aineistot vertailtiin niin, että nähtiin, mitä toinen piti tärkeänä. Huomasimme tässä vaiheessa merkinneemme samoja asioita eli pidimme aineistossa samoja asioita tärkeänä. Kokosimme alkuperäisilmaukset taulukkoon ja pelkistimme ne. Laitoimme pelkistetyt ilmaisut taulukkoon plus- ja miinusmerkein. Merkeillä erottelimme sen, onko kyseessä vahvistava vai heikentävä tekijä. Nämä erottuivat haastatteluista sen perusteella, kysyttiinkö hyvinvointia edistäviä tai heikentäviä tekijöitä. Osa ilmaisuista oli molempia.

Taulukko 1. Esimerkki pelkistämisestä

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetty ilmaus
Minä voin pärjään, pärjään arkipäivässä, pärjään elämässä, silleen, joo. Sekä fyysisesti että henkisesti.	Arjessa pärjääminen +
ehkä hyvinvointi tarkoittaa sillä, että se pärjää sekä koulussa, kotona ja sitten hänen treenissä ja silleen, mut esim mulle, että pärjään kotona ja sitten yhteiskunnassa ja koulussa.	Arjessa pärjääminen +
Ja jos vaikka mä en treenaa, mulla on niinkun treenisysteemi, pidän siitä huolta, aina käyn salilla ja, se, se tuottaa mulle iloa ja tuo siis enemmän jaksamista	Liikunnan merkitys +

Pelkistämisen jälkeinen vaihe analyysissä on klusterointi eli ryhmittely, jossa pelkistetyistä alkuperäisilmauksista etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia ja nämä kootaan yhteen. Yhteen kootuille ilmaisuille annetaan tämän jälkeen niitä kuvaava nimi ja näistä muodostuu täten alaluokka. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 124.) Koska pelkistetyissä ilmaisuissa oli useita samankaltaisuuksia, yhdistelimme ne ja lisäsimme ilmaisun loppuun lukumäärän, kuinka usein kyseinen ilmaisu esiintyi. Tällä tavoin pystyimme näkemään, mitkä asiat ilmaisuissa korostuivat. Tämän jälkeen yhdistellyistä pelkistetyistä ilmaisuista muodostimme niitä kuvaavat alaluokat.

Taulukko 2. Esimerkki ryhmittelystä

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Liikunta (4)+ Valokuvaus + Luonto+	Harrastukset+
Läheisillä kaikki hyvin (3) + Läheisten merkitys + Yhteydenpito perheeseen ja läheisiin (2) + Vanhempien merkitys + Äiti + Läheisten merkitys + Ikävä perhettä kohtaan kotimaassa - Läheisten ja perheen vaikutus - Huoli läheisistä - Ikävä läheisiä kohtaan -	Perheen ja läheisten vaikutus+ Huoli perheestä ja läheisistä-

Abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä luokkia yhdistellään niin kauan kuin se on aineiston kannalta mahdollista. Abstrahointi onkin yleiskäsitteiden avulla tutkimuksen kuvauksen muodostamista. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 125-127.) Pystyimme pelkistetyistä ilmauksista muodostamaan luokkia niin, että pääsimme alaluokkien kautta yläluokkiin ja aina pääluokkiin saakka.

Taulukko 3. Esimerkki luokittelusta

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Arjessa pärjääminen+ Käytännön asiat+ Kulttuurierojen vaikutus+	Sujuva päivittäinen elämä	Hyvinvointia edistävät tekijät
Perustarpeet+ Harrastukset+	Arjen hyvinvointi	
Perheen ja läheisten vaikutus+ Sosiaaliset suhteet+	Sosiaaliset suhteet	
Psyykinen hyvinvointi+ Stressi+	Mielen hyvinvointi	
Toivon vahvistaminen ja itsensä toteuttaminen+ Uskonto ja henkisyys+	Myönteiset, henkiset voimavarat	
Ryhmän vaikutus+ Vaikuttaminen+ Auttaminen+ Tasavertainen ryhmätoiminta+ Ryhmän toiminta+ Kokemukset+ Projektikoordinaattorin tuki+	Ryhmän merkitys	
Kulttuurierojen vaikutus- Ennakkoluulojen kohtaaminen-	Yhteiskunnalliset, itsestä johtumattomat tekijät	Hyvinvointia heikentävät tekijät

Stressi- Psyykinen hyvinvointi- Huoli perheestä ja läheisistä-	Henkilökohtaiset tekijät	
--	--------------------------	--

Kokosimme alaluokkien plusmerkkiset ja miinusmerkkiset omiksi ryhmikseen, joista muodostui yläluokat. Lopulta saimme kaksi pääluokkaa: hyvinvointia edistävät ja heikentävät tekijät. Pääluokat ohjaavat tarkastelemaan yläluokkia, joista saadaan esiin itse tekijät.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustuloksissa on eritelty vastaukset kolmeen eri kategoriaan, jotka ovat: hyvinvointia edistävät tekijät, hyvinvointia heikentävät tekijät ja millainen vaikutus Vaikuttajatiimillä on ydinryhmän jäsenten hyvinvointiin. Tulosten tueksi olemme liittäneet suoria lainauksia aineistosta.

7.1 Hyvinvointia vahvistavat tekijät

Nuorten hyvinvointia eniten tuki ja edisti niin sanotut arkiset asiat. Nuoret aloittivat keskustelut ensin tällä aiheella. Kun päivittäinen elämä sujui hyvin, voivat nuoretkin hyvin. Päivittäiseen elämään voi laskea koulunkäynnin, ystävät, perheen ja harrastukset. Perustarpeiden merkitystä hyvinvointiin korostettiin. Näitä ovat sellaiset asiat kuten uni ja lepo sekä terveellinen ravinto. Harrastukset, ja varsinkin liikunta, tuli useasti esille puhuttaessa siitä, mikä lisää henkilökohtaista hyvinvointia. Liikunta lisäsi voimavaroja ja jaksamista ja siinä koettiin helposti onnistumisen tunteita. Myös luonnon merkitys koettiin hyvänä ja tärkeänä.

Mulla on niinkun treenisysteemi, pidän siitä huolta, aina käyn salilla, ja se tuottaa mulle iloa ja tuo siis enemmän jaksamista.

Koska kun mä nukun hyvin, aina tulee hyvä fiilis ja voin paremmin, jos kun mä saan nukuttua hyvin.

Ympäröivä kulttuuri ja elinympäristö vaikuttavat hyvinvoinnin kokemukseen arkipäivän elämässä. Suomessa asuessaan heillä voi olla paremmat elinolosuhteet ja mahdollisuudet tehdä asioita. Jos muu perhe ei ole Suomessa tai nuori ei ole vielä saanut ystäviä, eivät he silloin voi täällä hyvin. Kotimaassaan taas nuorilla, etenkin tytöillä, ei välttämättä ollut mahdollisuutta käydä koulua tai turvallista olla, mutta koska heidän perheensä ja ystävänsä olivat lähellä, eivätkä he olleet yksin, kokivat he voivansa silloin siellä paremmin. Myös stressiä aiheuttavat asiat olivat hyvin erilaisia riippuen maasta, missä oltiin. Jos

esimerkiksi kotimaassa nuori ei voinut käydä koulua, hyvinvointia tällöin vahvisti se, että hän pärjäsi kotitöissään hyvin. Suomessa asuessaan taas koulussa ja opinnoissa pärjääminen lisää hyvinvointia, koska täällä siihen on mahdollisuus. Eli hyvinvointia sekä edistää että heikentää erilaiset asiat riippuen siitä, millaiset elinolosuhteet ovat ja missä nuoren läheiset asuvat.

“mun mielestä se alue, missä hän asuu, sekin vaikuttaa siihen, millanen hyvinvointi sillä voi olla, et silleen, et esim Iranissa niinkun siellä tytöt yleensä käyvät koulussa, mut jotkut, jotka eivät käy koulussa tai Afganistasissa, jossa tytöt ei yleensä käy koulussa, niin niille tytöille hyvinvointi voi tarkoittaa, et pärjää kotitehtävissä ja sitten ööm, niin, kotona ja silleen, mut niin. Mut esim täällä mulle, niin koulukin merkitsee, että opiskelussa pärjätään ja silleen.”

Läheisten ja perheen merkitys korostui aineistossa. Kaikkien osallistujien kokemuksena oli se, että kun omat läheiset ja ystävät voivat hyvin, voivat myös he itse hyvin. Hyvinvointia vahvistaa tietoisuus ja mielenrauha siitä, että läheisillä on kaikki kunnossa, vaikka he eivät samassa maassa asuisikaan. Myös Suomessa asuvien kavereiden hyvinvointi vaikutti vastaajien hyvinvointiin. Toki lisäksi ystävien ja perheen kanssa vietetty aika ja se, ettei ole yksin, lisää hyvinvointia. Vanhempien ja erityisesti äidin merkitystä korostettiin. Ikävää perhettä kohtaan torjuttiin yhteydenpidolla esimerkiksi sosiaalisen median kautta. Ylipäänsä sosiaalisten suhteiden ylläpito ja niiden sujuvuus on nuorille hyvinvointia edistävä tekijä.

Uskonto ja hengelliset asiat olivat isoimpia hyvinvointia edistäviä tekijöitä nuorten puheissa ja jokainen vastaaja otti uskonnollisuuden esille. Jumalaan uskomisen ja rukoileminen oli hyväksi koettu keino vähentää stressiä ja huonoa oloa ja rukoilemalla haettiin vastauksia ongelmiin ja yksinäisyyteen.

Uskonto on mun vahvoin keino, esimerkiks jos mua stressaa tosi paljon, mä rukoilen. Rukoilen ja kerron kaikkea Jumalalle, mä uskon Jumalaan.

Rukoilemisen kautta nuoret hakivat tapaa rauhoittua ja rukoilun kautta muistettiin myös olla kiitollisia hyvistä asioista. Ylipäänsä positiivinen ajattelutapa ja toivon ylläpitäminen olivat keinoja, jolla ylläpidettiin henkistä hyvinvointia hankalinakin hetkinä. Myös muut erilaiset tavat rauhoittua, kuten pimeässä itsekseen makoilu ja ajattelu tai luonnossa merta katsellen vaeltelu, tulivat mainituksi.

Byrokratian toimivuuden koettiin lisäävän hyvinvointia. Tästä voidaan esimerkkinä mainita se, että kun raha-asiat ovat kunnossa, koki vastaaja voivansa henkisesti paremmin. Tässä vastaajat vertasivat suomalaisten ja maahanmuuttajanuorten hyvinvointia keskenään; suomalaisilla ei ole sellaisia huolia kuin esimerkiksi oleskeluluvat, passit ja muut paperiasiat. Vastauksissa tuli esiin kokemus, että maahanmuuttajien hyvinvointi on alttiimpi heikkenemään näiden asioiden vuoksi.

Ja asiat vaikuttavat tosi paljon siihen hyvinvointiin, esim. Oleskeluluvat, passit ja kaikki tällaiset paperiasiat.

Kaikki vastaajat olivat opiskelijoita tällä hetkellä ja he puhuivat tulevaisuuden suunnitelmistaan. Heidän hyvinvointiaan vahvistavia asioita oli opiskeluissa pärjääminen ja ylipäänsä se tieto, että voi tehdä elämällään mitä haluaa.

Kun mä tiedän, että mä voin tehdä mun tulevaisuudessa, mitä mä haluan, siitä asiat, kun mä tiedän, et kaikki on kunnossa, se tekee mut iloiseksi.

Vastaajat kokivat, että heillä on vapaus harrastaa ja opiskella itselleen mieluisia, kiinnostavia asioita. Ylipäänsä voi suunnitella tulevaisuutta, koska elämä oli aika lailla asettunut Suomessa jo uomiinsa.

7.2 Hyvinvointia heikentävät tekijät

Pääasiallisesti nuorten vastaukset olivat myönteisiä, eivätkä he lähteneet kovin herkästi pohtimaan negatiivisia asioita elämässään. Päätelemämme on, että vieraille ihmisille eli meille ei ole helppo kertoa rehellisesti elämän suurista kipukohdista. Voi myös olla, että he olivat asennoituneet positiivisesti, jolloin hyvinvointia heikentäviä tekijöitä ei tullut heidän mieleensä. Pääasiassa he kokivat hyvinvointia heikentäviksi asioiksi niitä asioita, jotka olivat vain suoraan positiivisten asioiden vastakohtia. Jos hyvinvointia lisäsi se, että läheiset voivat hyvin, oli hyvinvointia heikentävä asia se, etteivät läheiset voineet hyvin. Tämä toistui monta kertaa vastauksissa.

Nuorten hyvinvointia heikentävistä tekijöistä oli kuitenkin eriteltävissä kaksi isompaa teemaa; yhteiskunnalliset tekijät, joihin he eivät voi itse vaikuttaa, mutta jotka vaikuttavat heihin ja henkilökohtaiset tekijät, joihin heillä on itsellään mahdollisuus vaikuttaa. Stressin eri muodoissa, mieliala sekä huoli perheestä ja läheisistä varsinkin heidän ollessa nuorten lähtömaassa, olivat henkilökohtaisia yhteisiä hyvinvoinnin heikentäviä tekijöitä.

Osalla nuorista oli perhettä yhä kotimaassaan, osa oli saanut perhettään jo lähemmäksi Suomea. Jokaisellahan lähtötilanne oli se, että he olivat tulleet maahan alaikäisinä ilman huoltajaa tai saattajaa turvapaikkaa hakemaan. Selkeä sanoma olikin, että kun nuorella oli lähellä ne ihmiset, joista hän tykkää, voi hän silloin hyvin. Ensimmäiset vuodet Suomessa saattoivat olla yksinäisiä, koska läheiset kaverit olivat jääneet lähtömaahan, eikä uudesta kotimaasta vielä ollut saanut ystäviä. Masennusta oli havaittavissa. Ystävien saannin jälkeen koettiin, että pärjättiin paremmin, kun yksinäisyys hellitti hieman.

Ekat vuodet Suomessa olin tosi yksin ja en voinut hyvin, mulla oli masennusta ja silleen, koska mun paras kaveri jäi sinne Iraniin, mulla ei ollut ekassa vuodessa kavereita, mut kun sain sen jälkeen kavereita, niin mä pärjäsinkin paremmin kuin ennen.

Vastaajat kokivat, että vaikka heillä oli Suomessa mahdollisuuksia etenkin opiskelujen suhteen, ei se riittänyt kohottamaan mielialaa, jos koki olonsa yksinäiseksi ja joutui olemaan perheestään erossa. Perheen ja ystävien läsnäolo tuo onnellisuutta, ei pelkästään turvalliset elinolot ja mahdollisuus kouluttautua. Henkinen huonovointisuus vaikutti vastaajien koulunkäyntiin ja elämään ylipäänsä.

Osa hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä olivat sekä vahvistavia että heikentäviä. Koulun ja opiskeluun liittyvä stressi oli osalle ikävä kokemus, sillä paine menestyä koulussa ja itselle asetetut kovat tavoitteet aiheuttivat stressiä ja täten henkistä huonovointisuutta. Tavoitteiden ja unelmien saavuttaminen helpotti. Myös yleiseen keskittymiskykyyn stressaamisen koettiin vaikuttavan negatiivisesti.

jos stressiä ei pysty keskittymään mihinkään, se on vähän, siis vaikea tilanne. Sitten tulee keskittymishäiriöitä ja sitten vähän voi huonosti.

Toisilla taas stressi auttoi nimenomaan panostamaan koulunkäyntiin, kouluun hakemiseen ja kokeisiin. Kun kovan stressaamisen kautta pyrki päämäärätietoisesti jotakin kohti, ja saavutti tavoitteensa, tuli siitä hyvä olo ja stressikin helpotti. Stressi koettiin siis motivoivaksi keinoksi pyrkiä jotakin kohti.

stressit on hyviä minulle, niin kun mä haluan esimerkiks johonkin alaan, niin silloin mä haluan päästä, mulla on tosi kova stressi, se tekee minusta semmosen, et mä opiskelen niin tiukasti ja sit se helpottaa, sit mä yhtäkkiä pääsen sinne, se stressi loppuu, ei oo enää se huono olo.

Hyvinvointia heikensivät myös henkilökohtaisella tasolla pienet, yksinkertaiset asiat, kuten eväiden unohtaminen kotiin tai aamukahvin väliin jääminen.

Nuoret eivät varsinaisesti nostaneet esille mitään sen suurempia kokemuksia syrjinnästä. Koulumaailmasta nousi kuitenkin esiin vastaajilla esimerkki, jossa selkeästi nuoren tausta oli vaikuttanut siihen, millaista opinto-ohjausta saanut. Maahanmuuttajanuorta oli ohjattu hakeutumaan ammattikouluun sen takia, että kielitaito oli ollut heikko, vaikka muuten nuori olisi ollut pärjäävä ja osaava. Erityisesti lähihoitajakoulutus otettiin esimerkiksi, tämän ollessa ilmeisesti opinto-ohjaajien mielestä tarpeeksi helppo suuntaus nuorelle, jonka kielitaito on vielä melko heikkoa. Hänelle oli tarjottu niin sanottua helppoa vaihtoehtoa, eikä kerrottu muista vaihtoehtoista, jolloin nuori on mennyt sitten sinne, minne häntä on ohjattu, kun ei ole tiennyt paremmastakaan.

7.3 Vaikuttajatiimin vaikutus ydinryhmän jäsenten hyvinvointiin

Vaikuttajatiimistä puhuessa vastaajilla oli pelkästään positiivista sanottavaa ryhmästä ja sillä oli pelkästään positiivisia vaikutuksia haastateltavien hyvinvointiin. Keskustelussa painotettiin sitä, että kun he itse henkilökohtaisesti voivat hyvin, voivat he silloin myös paremmin auttaa toisia kaltaisiaan nuoria. Vaikuttajatiimin kautta he pystyvät tekemään asioita.

Suurin positiivinen tekijä Vaikuttajatiimiin kuulumisessa onkin se, että haastateltavat nuoret pääsevät sitä kautta vaikuttamaan asioihin. He kokevat itsensä tärkeiksi tällä tavoin. Ja ennen kaikkea he kokevat itsensä tärkeäksi yhteiskunnassa. Heille on tärkeää auttaa toisia maahanmuuttajanuoria esimerkiksi koulutuksen suhteen; järjestämällä tilaisuuksia, johon on kutsuttu opiskelijoita yliopistoista tai ammattikorkeakouluista kertomaan omista opinnoistaan, ja kutsumalla sinne maahanmuuttajanuoria, he pystyvät tällä tavoin auttamaan toisia ja samalla toki saamaan itsekin paljon tietoa erilaisista koulutusmahdollisuuksista. He järjestävät nuorille leirejä, osallistuvat erilaisiin koulutuksiin ja järjestävät itse koulutuksia.

Järjestää sellaisia tapahtumia nuorille, jotka haluaa opiskella jotain tulevaisuudessa, sitten me otamme yhteyttä yliopistoihin ja sen opiskelijoita eri alalta ja sitten ne tulevat puhumaan nuorille, että miten se voi hakea, millaisia on, kenellä on mahdollista päästä sinne.

Ryhmätoiminta koettiin myös kotoutumisen kannalta positiiviseksi kokemukseksi, koska tällä tavoin he pääsevät keskustelemaan asioista suomeksi ja tällä tavoin vahvistavat kielitaitoaan, he saavat tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja voivat yhdessä ottaa myös asioista selvää. Tämä on tärkeä seikka, kun mietitään erilaisia toimintoja maahanmuuttajanuorille tulevaisuudessakin.

Meidän kotoutuminen myös menee tosi hyvin, koska pystymme keskustella suomeksi eri ihmisten kanssa ja saimme uusia tietoja, miten tämä yhteiskunta menee ja miten voimme parantaa sitä.

Ryhmässä oleminen tuo nuorille uusia kokemuksia, kuten esimerkiksi matkustaminen, joka mainittiin useammankin taholta. Nuoret olivat kiitollisia siitä, että Vaikuttajatiimin mukana heillä on mahdollisuus nähdä Suomea ja päästä ulkomaillekin. Ilman ryhmää tuollaiset asiat eivät olisi olleet mahdollisia. Se on myös iso toive ja tavoite tulevaisuudessakin; päästä matkustelemaan eri koulutusten myötä.

Ainakin se ihan iso tavoite, mä tykkään nähdä Suomen ympäri, koko Suomen kaupunkeja, sinulla on mahdollisuus käydä sitten, kun mä oon Vaikuttajatiimin, koska meillä on koulutus tai tapahtuma tai kokous siellä toinen kaupunki.

Ryhmän demokraattinen toimintatapa koettiin hyvänä, koska täten kaikilla oli mahdollisuus saada äänensä kuuluviin, eikä kukaan noussut toisen yläpuolelle. Jokaisella oli mahdollisuus olla yhdenvertaisesti mukana vaikuttamassa asioihin ja yhteisiin päätöksiin. Asioista päätettiin yhdessä, eikä kukaan ollut niin sanotussa johtaja-asemassa. He ovat yhdessä luoneet ryhmän toiminnalle säännöt, joita noudatetaan. Yhdessä myöskin päätetään, kuka ryhmäläisistä osallistuu mihin toimintaan tai tapahtumaan ja kuka toiseen. Vapaaehtoisuus on suuressa arvossa. Myös ryhmäläisten monikulttuurisuutta arvostettiin, sillä ydinryhmän jäsenet ovat alun perin kotoisin eri maista ja edustavat eri kansallisuuksia ja tämä asia on heille ollut vain toimintaa tukeva asia, ei toiminnan sujuvuutta horjuttava asia. He pystyvät käyttämään omaa äidinkieltään, oppivat muita kieliä ja yhdessä keskustellen suomen kielen taito vahvistuu.

7.4 Haastateltavien osallistaminen tutkimuksen teossa

Pyysimme tutkimuksemme analyysitaulukoista kohderyhmältämme kommentteja. Alkuperäinen tarkoitus oli, että esittelemme tuloksia heille yhdessä heidän kanssaan keskustellen. Tällöin he voisivat kommentoida ja ehkä tarkentaakin vastauksiaan, tai ottaa kantaa siihen, mitä tulokset kertovat. Keväällä 2020 tapahtuneen koronavirusepidemian vuoksi tapaaminen oli kuitenkin mahdoton järjestää. Lähestyimme asiassa ryhmäläisiä Whatsapp-sovelluksen ryhmäkeskustelun avulla, jossa esitimme asiamme ja toivoimme vapaaehtoisia kommentoimaan tuloksia. Neljä haastatteluihin osallistunutta ilmoittautui. Lähetimme heille sähköpostilla tutkimuksemme analyysitaulukot ja pyysimme heitä antamaan mielipiteitä niistä. Saimme kommentteja ja palautetta ryhmän viestiketjuun ja sähköpostitse, myös puhelinkeskusteluja käytiin. Nuoret vaikuttavat tyytyväisiltä tuloksiin ja kommentit olivat pelkästään positiivisia.

Hyvin pohtinut tulokset mielestäni. Ja on tosi hyvää, että Diak oppilait voivat tehdä tutkimukset maahanmuuttajien hyvinvoinnin ja olen ylpeä, että olimme teidän haastateltavana. Olette tehneet niin tärkeä työtä ja kiitan viellä kerran teille. Varmaan siinä ei ole mitään lisättävä ja onnea opinnolensa.

Nuorten kommentteista päätelle olimme onnistuneet hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden erittelyssä hyvin ja löytäneet ne asiat, joita nuoret halusivat meille kertoakin.

Aivan mahtava kaikki hyvinvoinnin liittyvät asiat olivat kasassa! Kiitos haastattelusta ja teette tärkeää työtä! Olen iloinen, että nyt huomioidaan myös nuorten (maahanmuuttajien) hyvinvoinnin liittyvät asiat ja tärkein on se mieliala!

Kommenteista tuli ilmi, että heidän mielestään keräämistämme tiedoista on hyötyä myös tuleville turvapaikanhakijoille ja maahanmuuttajille, koska he tarvitsevat paljon tukea kotoutumisessa pärjätäkseen uudessa maassa.

Nämä tiedot ovat hyviä muille lukea ja tietää enemmän. Tai jos on suunnitelma varmistaa lisää maahanmuuttajia, etenkin tyttöjä, koska äskettäin maahan muuttaneet tytöt ovat kärsineet enemmän vahinkoa. Jopa Suomessa perheen kanssa eläneillä on vaikea tunne siitä, että he ovat erilaisia kuin luokkatoverinsa. Tai ne, jotka juuri tulevat, tarvitsevat paljon kumppanuutta omistautuakseen paremmin, ja tämä tutkimustyö on erittäin hyvä, jos tehokas.

Myös vertaistuellisesti ryhmän avusta on hyötyä uusille tulijoille, koska he voivat kokea olonsa ulkopuoliseksi siitäkin huolimatta, että olisivat tulleet perheen kanssa maahan. Etenkin tyttöjen aseman parantamiseen tuli toiveita tulevaisuuden turvapaikanhakijoita ajatellen.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimukseen osallistuneiden nuorten hyvinvointia tukevat tavanomaiset arjen asiat. Nuorten arki on heidän kuvaamanaan samankaltaista opiskelijaelämää, kuten on muillakin nuorilla. Opinnäytetyömme haastatteluihin osallistuneiden vastaukset olivat hyvin samassa linjassa keskenään ja niitä tuki aiempi tutkimustieto aiheesta. Hyvinvointia ylläpitävät asiat, jotka tukevat kunkin arkea ja arjessa suoriutumista. Tutkimukseen osallistuneiden nuorten elämäntilanteet eivät ole enää vaiheessa, jossa tuen tarve liittyy maahan-tulovaiheeseen. Keskeistä sen sijaan on kotoutumiseen, yhteiskuntaan integroitumiseen sekä suojaaviin tekijöihin liittyvät asiat. Tässä merkittävää on ryhmän eli vertaisten tuki, samoin osallistumisen mahdollisuus ja mukanaolon mahdollisuus ryhmässä.

8.1 Kotouttaminen ja kotoutuminen

Kurki (2019, 6-7) on väitöskirjassaan tutkinut kotouttamispolitiikkaa ja kotoutumisen toimenpidekäytäntöjä monikulttuurisen peruskoulun yläasteella olevilla nuorilla ja maahanmuuttajien ammattikoulun opiskelijoilla. Kotouttamisella haetaan keinoja, joilla maahanmuuttajat voivat toimia yhteiskunnassa tasavertaisina aktiivisina kansalaisina ja että syrjäytymiseen voitaisiin vaikuttaa sitä ehkäisevästi ja että heillä olisi mahdollisuus työllistyä. Näillä kotouttamistoimilla voi olla päinvastainen vaikutus. Maahanmuuttajien työllistyminen on yhä heikkoa ja rasismia esiintyy. Työllistyminen ei tullut haastateltaviemme puheissa esiin, sillä kaikki olivat edelleen opinnoissaan kiinni ja siten tulevaisuuden näkymät eivät olleet vielä tältä osin haasteellisia, eivätkä syrjinnän kokemukset tulleet esiin vastauksissa juurikaan. Kurjen mukaan koulutuksessa on tekijöitä, jotka vaikuttavat rodulliseen ja sukupuolittuneeseen eriytymiseen ja sen vahvistamiseen koulutuksen lisäksi työmarkkinoilla. Maahanmuuttajia ja varsinkin maahanmuuttajanaisia ohjataan hoiva-alalle. Tällaisia kokemuksia oli myös yhdellä haastateltavalla. Hän oli itse kyseenalaistanut oman koulunsa opinto-ohjaajan toimintatavan, joka oli ohjaamassa maahanmuuttajanuorta ammattikouluun vain siksi, että se on heikosti kieltä osaavalle helppo ratkaisu, vaikka muu koulumenestys olikin erinomaista. Nuori pohti, miksi turvapaikanhakijanuori helposti ohjataan vain ammattikouluun ja kohti lähihoitajaopintoja, ja miksei

kerrota laajemmin opiskelumahdollisuuksista. Tämä osoitti sen, miten nuorille ei välttämättä tarjota mahdollisuutta parempaan koulutukseen, vaan tarjotaan helppoa ratkaisua.

Kurki (2019) puhuu myös maahanmuuttaja-termin käytöstä valtaväestön keskuudessa niin, että sillä voi olla tarkoittamatta sitä, vähempiarvoisen ihmisen merkitys maahanmuuttajalle itselleen. Kotouttamista ajatellen tämä voi olla loukkaavaa. Tämänkaltaisia kokemuksia haastateltavat eivät kertoneet kokeneensa. Tähän voi vaikuttaa ryhmän keskinäinen vahva tuki ja yhteys toisiinsa sekä koordinaattorin tuki, jota kuvailtiin erittäin tärkeäksi jokaiselle. Myös SPR:n rooli Vaikuttajatiimin toiminnan mahdollistajana voidaan ajatella olevan turvallinen, hyväksyvä ja kannustava. Järjestön toiminta perustuu myös kansainväliseen ja monimuotoiseen toimintaan. Sen historia, toiminta, arvot ja julkisuudenkuvakin puoltaa Vaikuttajatiimin ja sen jäsenten identiteettiä ja olemassaoloa.

Kurki (2019, 6-7) on luonut käsitteen maahanmuuttajaistaminen. Käsitteellä hän tarkoittaa niitä kotouttamisen toimenpiteitä, joilla erilaiset yksilöt erilaisine tarpeineen ja tilanteineen ymmärretään yhdeksi ryhmäksi maahanmuuttajia. Kurjen mukaan maahanmuuttajien kotoutumispolku on samanlainen kaikille, siitä huolimatta, mikä kunkin tausta on. Haastateltavillamme maahanmuuttajanuorilla yhteistä on se, että he ovat tulleet yksin alaikäisinä Suomeen hakemaan turvapaikkaa, he tulevat eri maista ja eri kulttuureista (Koskijoki 2019, 19). Myönteinen turvapaikkapäätös tai jatkuva oleskelulupa antaa toivoa omaan tulevaisuuteen sekä pysyvyyden tunteen; Suomi on heidän uusi kotimaansa, jolloin uskaltaa luoda paremmin uusia ystävyysuhteitakin, kun tietää jäävänsä (Kauko 2013, 42). Kohderyhmämme nuorille opiskelu oli tärkeää ja heillä oli jo suunnitelmia tulevaisuutta varten. Kun koulunkäynti ja opiskelu sujui hyvin, oli sillä varsin suotuisat vaikutukset nuorien hyvinvointiin. Koulustressi toki oli myös hyvinvointia heikentävä asia, mutta se kuvasi myös sitä, miten tärkeää koulussa pärjääminen ja opiskelu heille oli.

8.2 Resilienssi ja hyvinvointi

Hyvinvointia vahvistaa erilaiset suojaavat tekijät kuten resilienssi. Tuloksissamme tuli esille hyvinvointia vahvistaviksi tekijöiksi arjen sujumiseen liittyvät asiat ja haastateltavat kertoivat, kuinka on hyvä olla tietäessään, että arki on toimivaa. Haastateltavat kertoivat uskonnon ja hengellisyyden merkityksestä, ja kuinka rukoileminen tai hiljentyminen esimerkiksi ovat hyviä keinoja käsitellä omia asioitaan ja tunteitaan. Myös positiivisesta ajattelutavasta haastateltavat kertoivat.

Lauriala (2017, 2) on tutkinut nuorten resilienssin tukemista ja kuvailee myös tärkeinä pidettäviä asioita, jotka liittyvät arkisiin toimintoihin. Näitä on suhteet läheisiin, ehkä mahdollisesti muihin nuoren elämässä oleviin aikuisiin ja kavereihin. Ympäristö ja olosuhteet, kasvatus sekä olemassa olevien palveluiden ja rakenteiden laatu ja toiminta vaikuttavat arkeen vahvistamalla resilienssiä. Kunkin henkilökohtaista resilienssiä ajatellen olisi hyvä, jos sitä vahvistavia tai auttavia tekijöitä pystytään turvaamaan laajasti ja riittävästi. Koululla on nuorelle Laurialan tutkimuksen mukaan monia mahdollisuuksia tukea lasten ja nuorten resilienssiä. Nuorten resilienssiä tukemalla voidaan edistää heidän kasvuaan ja kehitystään sekä vaikuttaa ehkäisevästi eri ongelmien syntyyn ja syrjäytymisen riskeihin.

Poijulan (2016, 163) mukaan on olemassa erilaisia ihmisen ominaisuuksia resilienssiin liittyen. Näitä ovat muun muassa hyvä itseluottamus, ulospäinsuuntautuneisuus, huumorintaju, luottamus omaan selviytymis- ja vastaanottokykyyn, joustavuus, realismi samoin kuin päättäväisyys ja optimisismi. Nämä tekijät auttavat nuorta, jolla on resilienssiä, pärjäämään ja selviytymään mahdollisissa vaikeissa tilanteissa. Haastateltavat kuvasivat tutkimuksessamme samankaltaisia vaikuttavia asioita. Huumori, päättäväisyys ja myönteinen asennoituminen liittyivät vastauksissa useaan eri asiayhteyteen, kuten pärjäämiseen koulussa ja elämässä ylipäänsä ja stressinsietokykyyn. Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla oli peruskoulu suoritettu ja osa heistä oli jatko-opintojen parissa. Kaikki tutkimukseen osallistuneet nuoret kykenivät kommunikoimaan suomen kielellä. Ryhmän jäsenten kesken heidän auttaessaan toinen toisiaan ymmärtämään, mistä puhutaan, saattoi kieli kuitenkin vaihtua heidän omaksi kielekseen. Eri kielten sekoittuminen ei ollut ongelmallista, päinvastoin. Merkittävää on, että kukin ymmärtää, mistä puhutaan ja että he

voivat vastata osin kahdellakin kielellä tai keskenään kääntäen vastaukset. Mahdollisuus keskusteluun varioiden eri kielillä voi olla myös itsetuntoa vahvistava tekijä. Ryhmässä vertaisuus tukee ilmaisuun, jossa voi vaihtaa ajatuksia myös omalla äidinkielellä.

8.3 Sosiaaliset suhteet ja niiden vaikutus

Kohderyhmän nuoret olivat turvapaikkaprosessissaan sellaisessa vaiheessa, että heillä oli mahdollisuus hakeutua opiskelemaan tai he olivat jo opiskelemassa. Oli ilahduttavaa havaita, miten arkiset asiat, kuten koulunkäynti, harrastukset ja kavereiden kanssa oleminen sekä muut heille mielekkäät asiat olivat niitä hyvinvointia eniten tukevia asioita. Kuten Kuusisto & Korjonen-Kuusipuro (2018, 370-377) kuvailevat, hyvinvointiin vaikuttaa laajasti siis kotoutuminen, hyvä arki, kuulluksi tuleminen kokemus, elämönhallinnan ja omien keinojen löytäminen, mahdollisista yksinäisyyden kokemuksista huolimatta. Olisi hyvä ymmärtää, että jos nuoren on mahdollista käyttää useaa eri kieltä, kommunikointi helpottuu ja esimerkiksi kaverisuhteiden syntyminen on paremmin mahdollista. Sosiaaliset suhteet taas edesauttavat osallisuuteen, jolloin nuori voi kokea kuuluvansa johonkin. Haastateltavat kertoivat tekijöistä, jotka tukevat heidän hyvinvointiaan juuri näistä näkökulmista. Näitä mahdollistavat myös vertaistuki eli Vaikuttajatiimin olemassaolo ja siihen kuuluminen.

Mielekkäiden asioiden tekeminen on toki ajanvietteen lisäksi myös keino vähentää yksinäisyyden tunnetta (Kauko 2013, 40). Yksinäisyys olikin asia, joka nousi esiin sekä omista tuloksistamme että aiemmin tutkitusta. Aiemmasta tutkimustiedosta löytyy tiettyjä yhteisiä elementtejä liittyen hyvinvointiin ja sen kokemuksiin. Yksinäisyyden kokemuksia oli kaikilla haastateltavilla. Kaukon (2013, 39) mukaan yksinäisyys tuntuu varsinkin silloin, kun nuori joutuu olemaan erossa perheestään, ja läheiset ovat jääneet kotimaahan. Ollessaan yksin vieraassa maassa ja vieraassa kulttuurissa, ikävä ja ajatukset perheestä varsinkin öisin voi vaikeuttaa nukkumista. Tutkimustuloksissammekin korostui se, että vaikka nuorilla asiat olisivat sinänsä hyvin Suomessa ja olo olisi muuten turvallinen, niin se, että nuorten perhe ja läheiset saattoivat olla vielä kotimaassa, eikä ollut tietoa, milloin heidät voi nähdä seuraavan kerran, aiheutti se stressiä, ahdistusta ja muutenkin vaikutti hyvinvointiin ja mielialaan negatiivisesti. Toisin päin taas ajateltaessa, nuoret sanoivat

voivansa henkisesti paremmin kotimaassaan asuessaan, kun lähellä oli oma perhe ja läheiset, vaikka ympäristö olisi epäturvallinen ja asiat ei olisi niin hyvin.

Vuoden 2014 Nuorisobarometri osoitti, että mitä vanhempana nuori tulee maahan, sitä haastavampaa on pysyvien ystävyys-suhteiden luominen. Maahanmuuttajataustaisten nuorten iällä on merkityksensä ystävien määrään ja vaikuttaa siltä, että täysi-ikäisenä muuttaneilla olisi valtaväestöön suhteutettuna vähemmän ystäviä Suomessa. Turvapaikkaprosessin jälkeen yksinäisyys tulee esiin myös esimerkiksi syrjinnän kautta. Etnisen taustan takia syrjintää esiintyy esimerkiksi vapaa-ajanviettopaikoissa ja viranomaistaholla. (Myllyniemi 2014, 42-71.) Syrjinnän kokemuksia on maahanmuuttajataustaisilla nuorilla enemmän kuin suomalaisilla nuorilla. Toisaalta valtaosa nuorista on suvaitsevaisempia ja he suhtautuvat maahanmuuttoon entistä myönteisemmin. (Myllyniemi & Pekkarinen 2019, 5.) Kohderyhmämme nuoret tai heidän tuntemansa toiset maahanmuuttajanuoret olivat kokeneet syrjintää muun muassa ihan koulun henkilökunnan tasolta. Esimerkkinä he mainitsivat esimerkiksi opinto-ohjaajan, joka oli automaattisesti ehdottanut nuorelle ammattikoulua, koska se on helppo ratkaisu ihmiselle, jonka kielitaito oli vielä heikko, vaikka muilla osa-alueilla nuori olisi ollut hyvinkin lahjakas. Tässä tuleekin esiin Vaikuttajatiimin tarpeellisuus, sillä Vaikuttajatiimin ydinryhmä kertoi itse järjestäneensä tilaisuuksia, jonne olivat kutsuneet eri opiskelijoita eri oppilaitoksista esittelemään maahanmuuttajanuorille opiskelumahdollisuuksia. Tällä tavoin he loivat mahdollisuuksia niille nuorille, jotka eivät välttämättä itse kyenneet etsimään tietoa esimerkiksi kielimuurin takia.

Vaikuttajatiimin merkitys ryhmän jäsenille on keskeinen. Kaikki kertoivat ajatuksiaan ja kokemuksiaan ryhmän jäsenenä mukanaolosta ja sen myönteisistä vaikutuksista. Nuoret saivat ryhmästä henkilökohtaisesti itselleen tukea ja samalla jakoivat hyvää ryhmäläisten kesken eli tukivat toisiaan. Haastateltavat kuvailivat kokemuksiaan sekä tunteitaan, mitä vaikuttamisen mahdollisuudet heille antavat. Ryhmän tiivis ja säännöllinen yhteydenpito ja monimuotoinen yhdessä tekeminen sekä vapaaehtoinen osallistuminen itselle valitsemallaan tavalla ovat toiminnallisuuden muoto, joka tuo vahvan avun kullekin ryhmän jäsenelle. Ryhmän olemassaolo tuo apua yksinäisyyteen ja siellä voi tavata toisia, joilla on samankaltaisia kokemuksia tai kulttuuritausta.

Luukkasen (2018, 2) mukaan nuorten osallisuus rakentuu tekijöistä, joita ovat yhteisöllisyys, toimintamahdollisuudet ja sisäiset voimavarat. Osattomuutta sen sijaan on muun muassa ulkopuolisuuden tunne. Osallisuus on kaikkea vuorovaikutusta, tekemistä ja toimimista, joka tapahtuu ihmisten välillä (Isola ym. 2017, 3). Kuten Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos määrittelee, osallisuutta on toiminta, jossa ihmisellä on itsellään mahdollisuus vaikuttaa niin itseään koskeviin kuin yhteiskunnallisiin asioihin. Edelleen THL määrittelee osallisuuden olevan yhteenkuuluvuuden tunnetta, jota voi olla opiskelu, työn tekeminen tai harrastus. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvointi- ja terveyserot. Osallisuus.) Vaikuttajatiimi pyrkii omalla toiminnallaan tekemään näkyvyyttä Suomessa. Sen jäsenillä on halu tukea ja rohkaista muita nuoria kotoutumaan. He haluavat tuoda viranomaisille ja kolmannelle sektorille oman asiantuntijuutensa ja osallistua nuoria koskeviin tutkimuksiin. (Koskijoki 2019, 16.)

Osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta syntyy ryhmän toiminnassa monella tapaa. Jäsenet ovat itse järjestäytyneet Vaikuttajatiimiksi, luoneet yhdessä sille toimintatavat ja tavoitteet ja he itse voivat vaikuttaa kaikkeen siihen, mitä he ryhmänä tekevät. Toiminta on vapaaehtoista, joten kukin voi osallistua esimerkiksi vapaa-ajan viettoon omien voimavarojen mukaan. Tulevaisuudessa Vaikuttajatiimin olemassaolon turvaaminen ja toiminnan mahdollistaminen on tärkeää. Kukaan ryhmäläinen hyötyy ryhmän toiminnasta ja sen jäsenenä olemisesta. Ryhmä on jatkossakin motivoitunut toimimaan yhdessä ja he haluavat vaikuttaa mahdollisesti uusien toimintamuotojenkin kautta sekä saada lisää jäseniä toimintaansa mukaan. Keskusteluissa visioitiin jopa yhden ryhmäläisen tukemista kohti paikallis- ja valtakunnanpolitiikkaan eduskuntaan asti!

9 POHDINTA

Vaikuttajatiimin jäsenten elämäntilanteet ovat yksilöllisiä. Heitä kuitenkin yhdistää se, että kukin on tullut Suomeen hakemaan turvapaikkaa yksin. Läheisten tai perheen tuki on puuttunut ja toisaalta tulevaisuus on ollut avoin; jääkö hän maahan, löytääkö hän “paikkansa” täällä ja kokeeko hän oman elämänsä riittävän mielekkääksi. Vaikuttajatiimi toiminnan muotona mahdollistaa vertaistuen kullekin sen jäsenelle. Toiminta on heidän itsensä toteuttamaa ja ylläpitämää. Heillä on yhdessä keskenään sovitut säännöt. Kaikki ovat tasa-arvoisia ryhmän jäseniä. Toimintaan sitoutuminen ja mukanaolo näyttäytyy muun muassa osallistumalla viikoittaisiin tapaamisiin, koulutuksiin ja yhteiseen vapaa-ajan viettoon. Vaikka tulevaisuuden näkymät maahan jäämisen suhteen ovat epävarmoja, tukee tällainen toiminta jokaisen psyykkistä hyvinvointia. Heillä on vahva tuki toinen toisistaan, mutta myös projektikoordinaattorilta saatu tuki on tärkeä osa ryhmän toiminnassa ja yhdessä tekemisessä.

Aihevalinta opinnäytetyöhön syntyi omasta mielenkiinnostamme tutkittavaan teemaan. Opinnäytetyön tekeminen on ollut haastavaa, mutta mieluista. Parina työskentely on ollut luonteva tapa tehdä opinnäytetyötä. Saimme työskentelyn myötä mahdollisuuden jatkuvalle reflektoinnille, pohdinnalle ja arvioinnille. Läpi yhteisen työskentelyn olemme voineet kysyä toisiltamme mielipiteitä ja ajatuksia, jolloin yhdessä tekeminen on ollut innostavaa. Aihealue, jonka äärellä olemme olleet, on ollut molemmille paljon uutta antava perehtyessämme tutkittavaan teemaan. Aihe on ollut myös koskettava. Nuorten tarpeet ja toiveet ovat hyvinkin samankaltaisia kaikilla nuorilla. Opinnäytetyössämme korostuu kuitenkin näkökulmaero: yksin maahan tulleet turvapaikanhakijanuoret. Tämä tekee heidän tarpeisiinsa tiettyä erityisyyttä, joka puhuttelee. Me ammattilaiset toimijat omissa toimintaympäristöissämme sosiaali- ja terveysalan eri tehtävissä voisimme ottaa tämän huomioon kohdatessamme näitä nuoria. Nämä nuoret tarvitsevat kotoutumisen ja toimintakyvyn tukemista hyvinkin laaja-alaisesti. Jokainen nuori on omassa yksilöllisessä tilanteessaan ja tulisi tulla huomioiduksi omana itsenään, mikä sillä hetkellä on hänelle tärkeää ja ajankohtaista. He ovat haavoittuvassa asemassa olevia nuoria ja nuoria aikuisia. Osamisen haasteina ammatillista kasvamista ajatellen voisi olla toisaalta tarpeiden tunnistaminen, toisaalta puheeksi ottamisen kyky. Hyvinvointiin liittyvät vaikuttavat tekijät tulee

nähdä ja tunnistaa erityispiirtein. Yksinäisyyden kokemukset esimerkiksi ovat todennäköisesti jotain aivan muuta kuin mitä ne valtaväestöllä on. Integroitumisen, osallisuuden ja liittymisen tarpeet korostuvat, koska läheisverkosto konkreettisesti puuttuu tai se on kaukana. Tällaisten haavoittuvassa ja heikommassa asemassa olevien nuorten riski joutua erilaisen hyväksikäytön uhriksi voi kasvaa. Ammatillisten toimijoiden tulee kyetä sensitiivisesti kohtaamaan nuoria ja tarvittaessa osata ennaltaehkäistä riskitoimintaa sekä antaa nuorille oikeanlaista ohjausta. Maahanmuuttajataustaisten nuorten erityistarpeet ovat ja tulevat olemaan nähtävillä ja koskettavat eri toimijoita niin asiantuntijatehtävissä kuin kaikissa yhteiskunnallisissa sosiaali- ja terveysalan palveluissa. Tarkoitamme erilaisia tuki- ja ohjauspalveluja, koulutusta, työllistymistä ja niin edelleen. Yksin maahan tulleiden nuorten tarinat ja kokemukset sekä monikulttuurisuuden näkökulma antavat meille itsellemme paljon mietittävää.

9.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tämän tutkimuksen tekemisessä meille opiskelijoina oli tärkeää, että toimimme eettisesti oikein ja noudatamme hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa asianmukaisten tiedonkeruu- ja tutkimusmenetelmien käyttämistä. Tekijät käyttävät omia aineistoja ja lähteitä analysoinnissa. (Vilka 2015, 41–42.) Emme tarvitse varsinaista tutkimuslupaa, vaan lupana toimi kirjallinen Diakonia-ammattikorkeakoulun yhteistyösopimus pohja, jonka allekirjoittivat SPR:n edustajat, opinnäytetyön tekijät ja opinnäytetyön ohjaaja sen jälkeen, kun opinnäytetyön tutkimussuunnitelma valmistui ja oli hyväksytty. Jokainen ryhmähaastatteluun osallistunut allekirjoitti suostumuslomakkeen (liite 2) ja oli tietoinen siitä, mitä osallistuminen tarkoittaa.

Tutkimuseettisen neuvottelulautakunnan ohjeen (2019, 7-9) mukaisesti olemme perehtyneet aiheeseen huolellisesti ja olemme pyrkineet tuomaan esiin aiempia tutkimuksia aiheesta. Olemme kuvanneet tutkimusmenetelmän, aineistonkeruun ja analysoinnin huolellisesti ja rehellisesti. Tutkiessamme Vaikuttajatiimin jäsenten kokemuksia otimme huomioon heidän ihmisarvonsa, itsemääräämisoikeutensa ja sen, että kenellekään ei aiheudu tutkimuksesta haittaa tai vahinkoa. Jokainen osallistui ryhmähaastatteluihin vapaaehtoisesti ja heille kerrottiin mahdollisuudesta keskeyttää mukana oleminen. Heille kerrottiin

kullakin tapaamiskerralla opinnäytetyömme tarkoituksesta ja sen sisällöstä ja kuinka huolehdimme tietosuojasta ja tunnistettavuudesta. Olemme kertoneet prosessin kaikista eri vaiheista sekä aikataulusta. Olemme kertoneet heille jokaisella tapaamiskerralla mahdollisuudesta kysyä tai tarkentaa, mitä tahansa asiaa, joka liittyy opinnäytetyöhöemme.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa tulee tutkimusta pohtia uskottavuuden, siirrettävyyden, riippuvuuden ja vahvistettavuuden kannalta. Uskottavuutta ja luotettavuutta lisää se, että tutkijalla ja tutkittavalla on samanlaiset käsitykset aiheesta ja että tutkimuksen tulokset on esitetty selkeästi ja on pohdittu avoimesti myös tutkimuksen vahvuudet ja heikkoudet. Tutkimusprosessi on kirjoitettava myös niin, että lukija pääsee tutkijan kanssa samaan lopputulokseen. (Vilka 2015, 196-198.) Olemme tässä tutkimuksessa pyrkineet selkeään ilmaisuun ja kirjoittamaan auki jokaisen vaiheen, jotta tutkimuksen luotettavuus lisääntyisi. Tutkimuksemme tavoitteet ja tutkimuskysymykset perustuvat teoreettiseen viitekehukseen, joka on muodostunut nuoreen turvapaikanhakijaan liittyvän käsitteistön, maahanmuuttajanuoren hyvinvointiin, kotoutumisen, kotouttamisen sekä osallisuuden ja vertaisuuden määrittelyistä ja näihin liittyvistä tutkimuksista.

Tutkimuksen luotettavuutta vähentää se, että emme pitäneet koehaastatteluja ja teema-haastattelurunko oli rakenteeltaan hieman itseään toistava. Nämä asiat huomasimme haastattelutilanteissa. Toisaalta taas teema-haastattelurunko oli uskollinen tutkimuskysymyksille. Tulosten kirjoittamisessa etenimme teemojen mukaisesti. Tutkimuksen luotettavuutta heikentää osaltaan myös opinnäytetyön tekijöiden kokemattomuus tutkimuksen tekijöinä.

Tutkimuksen siirrettävyyttä tukee se, kuinka hyvin tutkimuksen tulokset ovat siirrettävissä toiseen ympäristöön. Tätä voi todentaa tutkimustehtävän tarkalla määrittelyllä ja aineiston ja analyysin tarkalla kuvauksella. Analysoinnin tukena kannattaa käyttää taulukoita ja liitteitä ja suorat lainaukset lisäävät luotettavuutta. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 198.) Tässä tutkimuksessa analysointivaihe ja aineiston tulokset on kuvattu tarkasti ja analysoinnin tueksi on tekstiin liitetty analysointivaiheen taulukoita luokittelujen tekemisestä. Suoria lainauksia on otettu tueksi tuloksia kirjoitettaessa, jolloin tutkimuksen luotettavuus vahvistuu. Aikaisemmat tutkimukset tukivat tuloksiamme. Luotettavuutta toisaalta hieman heikentää se, että emme löytäneet hyödynnettäväksi aiempaa, kansainvälistä tutkimustietoa riittävästi.

Ryhmähaastatteluja oli kaksi ja osallistujia yhteensä yhdeksän nuorta. Vaikuttajatiimin ydinryhmään kuuluu vaihdellen 10-15 nuorta. Osallistujat valikoituivat mukaan heidän omasta tahdostaan ja heidän keskuudestaan itse valitsemina. Tähän tutkimukseen osallistuneet nuoret edustivat Vaikuttajatiimiä. Osallistujien kokemusten voidaan ajatella kertovan Vaikuttajatiimin hyvinvoinnin tekijöistä laajemminkin. Vastatessaan osalla puhe oli varovaista, niukkaa ja jopa vieraskoreaa. Jäimmekin pohtimaan, kuinka paljon nuoret lopulta antoivat itsestään ja kuinka mielellään kertoivat henkilökohtaisia kokemuksiaan ryhmätilanteessa. Toisaalta valintamme haastatella ryhmän jäseniä ryhmähaastattelun keinoin, osoittautui kuitenkin hyväksi valinnaksi. He antoivat meille palautetta, keskustelut olivat heidän mielestään kivoja ja tunnelma oli miellyttävä. Meidänkin mielestä tilanteet olivat luontevia ja mukavia. Tapa, jolla he kannustivat ja huomioivat toisiaan, oli myönteinen. Meille ei välittynyt tapaamisissa mitään sellaista, mikä olisi viitannut siihen, että jokin keskusteluissa olisi ollut kenellekään osallistujista vahingollista tai esimerkiksi traumatisoivaa. Tämän olimme ottaneet huomioon myös pohtiessamme haastattelukysymyksiä. Näkökulmamme oli niin sanottu tässä hetkessä oleva ja tulevaisuuteen katsova, emmekä tarkoituksellisesti kysyneet mitään heidän aiempiin kokemuksiinsa viittaavaa.

Haastattelutilanteet järjestimme haastateltaville tutussa ympäristössä, joka loi luotettavuutta tutkimuksen tekijöiden ja tutkittavien kesken. Haastateltavilla oli tällöin todennäköisesti rennompia ja mukavampia oloja kuin jos olisimme kokoontuneet jossain kaikille uudessa paikassa. Vaitiolovelvollisuus ja tilanteen turvallisuus säilyivät haastattelujen ajan.

Meille tutkimuksen tekijöinä on eettisesti tärkeää, että huolehdimme vastuullisesti palautteesta haastateltaville sekä kiitämme heitä heidän antamastaan ajasta ja osallistumisestaan haastatteluihin. Tutkimukseen osallistujina heillä on mahdollisuus vielä osallistua opinäytetyön julkistamiseen ja näin he saavat tilaisuuden kuulla tutkimuksen tuloksista. Tammikuussa 2020 olimme kuuntelemassa Valta ja valinnat vähemmistötutkimuksessa -paneelikeskustelua, jossa keskusteluun osallistui kaksi Vaikuttajatiimin jäsentä. He kertoivat kokemuksistaan, että usein käy niin, että tutkimukseen osallistuttuaan he eivät enää kuule tutkimuksen etenemisistä tai tuloksista tai siitä, mihin tutkimustuloksia käytetään. Kuten aiemmin on kirjoitettu, analyysivaiheen jälkeen otimme vielä kerran haastateltavaan ryhmään yhteyttä ja pyysimme heitä kommentoimaan analyysitulukoita ja niihin

kokoamiamme asioita. Tällä haimme analyysillemme lisävahvistusta ja –luotettavuutta, ja täten osallistimme nuoria mukaan analyysin tekoon.

Sarajärvi ja Tuomi (2018, 162) ovat käsitelleet laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteerejä. Aiempien mainittujen uskottavuuden ja siirrettävyyden lisäksi luotettavuutta arvioidaan riippuvuuden ja vahvistettavuuden kautta. Riippuvuuden kriteeri täyttyy silloin, kun ulkopuolinen henkilö on seurannut tutkimusprosessin toteutumista, tutkija ottaa huomioon sekä ulkoiset että tutkijasta itsestään lähtöisin olevat vaihtelua aiheuttavat tekijät, tutkija ottaa huomioon myös ennustamattomat tekijät ja tutkimus on toteutettu tieteellisen tutkimuksen toteuttamista ohjaavin periaattein. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 162.) Tutkimussuunnitelmavaiheessamme toimeksiantaja oli hyvin mukana työtämme tuke-
massa ja antamassa mielipiteitä sekä suunnittelemassa työn etenemistä kanssamme. Tämän lisäksi parityönä tehty opinnäytetyö ja etenkin analyysivaihe on erityisesti luotettavuuden kannalta merkittävä asia, sillä työn kaikkia vaiheita on voinut pohtia yhdessä ja reflektoida tekemistään parin kanssa koko ajan.

9.2 Jatkotutkimusaiheet

Jälkihuolto on monimuotoista tukea lastensuojeluasiakkaana olleelle nuorelle hänen itsenäistymis- ja aikuistumisvaiheessaan. Sen järjestäminen on kuntien vastuulla joko osana omaa toimintaa tai järjestäen se ostopalveluna. Useat yksin tulleet turvapaikanhakijat tarvitsevat arkeensa tukea, vaikka he olisivat jo täysi-ikäisiä tai lähellä täysi-ikäisyyttä. Jälkihuollon yläikäraja nousi 25 vuoteen kesällä 2020. Kunnissa tulisi nähdä tärkeänä turvapaikanhakijanuorten tarpeet ja järjestää heille jälkihuoltoa, joka on kotoutumislaisakin. Kunnille korvataan valtion taholta kustannuksia, joita jälkihuollosta syntyy. Kustannuksia voi olla tarvittava toimeentulotuki, harrastusten tai opintoihin liittyvä tuki, sosiaaliohjaus sekä psykososiaalinen tuki, jossa nuorta tavataan henkilökohtaisin kontaktein. Tällöin nuorta tuetaan opinnoissa, työnhaussa, harrastuksissa ja niin edelleen. (Kotouttaminen. Työn tueksi. Pakolaisten vastaanoton käsikirja. Yksin saapuvat alaikäiset. Jälkihuolto). Kunnissa on ollut erilaisia käytäntöjä, järjestetäänkö jälkihuollon kaltaisia palveluja myös ilman huoltajaa, kansainvälistä suojelua saavalle nuorelle. Jälkihuollon kaltaisia palveluja ei anneta tarpeeksi itsenäistyneille maahanmuuttajanuorille. (Lepola

2019, 154.) Jokaisen nuoren tulee olla yhdenvertaisessa asemassa tuen ja palvelujen suhteen, riippumatta siitä missä kunnassa hän asuu. Jälkihuollon keinoin yksin maahan tulleiden turvapaikanhakijoiden itsenäistyminen on turvattavissa. Hyvin tehty tukityö puolestaan edesauttaa nuorta pääsemään yhteiskuntaan osalliseksi kansalaiseksi. Jälkihuollona tarjottavan tuen toteutuminen ja vaikuttavuus voisi olla yksi ajankohtainen jatkokutkimusaihe.

Huomionarvoista on, että kenties haasteellisista taustoistaan huolimatta tärkeimpiä asioita kohderyhmämme nuorille olivat ne tässäkin työssä jo moneen kertaan mainitut arkiset, tavanomaiset asiat, jotka kuuluvat heidän elämäänsä. Hyvinvointia tukevat ja vahvistavat ystävyysuhteet, koulussa pärjääminen, terveellinen elämä, harrastukset. Jokaisen kohderyhmän nuoren maahanmuutosta on myöskin verrattain vähän aikaa, vasta muutama vuosi. Se, miten nopeasti tällaiseen tilanteeseen päästään, on pohtimisen arvoista. Kuten Kuusisto & Korjonen-Kuusipuro (2018, 370-377) kirjoitti, hyvä kotoutuminen edellyttää hyvän arjen tukemista. Tutkimuksemme nuorten tapauksessa näin on käynyt ja nyt he osaavat nauttia hyvästä arjestaan. Nuoret tuntevat kykenevänsä toimimaan tässä yhteiskunnassa tavoilla, jotka tukevat heidän hyvinvointiaan ja osallisuuttaan. On hyvä pohtia, voiko tutkimustuloksia hyödyntää tulevissa tutkimuksissa. Maahanmuutto jatkuu ja turvapaikanhakijoita tulee jatkossakin, myös alaikäisiä pakolaisnuoria ja –lapsia ilman perhettä tai muuta saattajaa. Tällaisille nuorille ensisijaisen tärkeää olisi vertaistuki sellaisilta nuorilta, joilla on samanlaisia kokemuksia. Vain he tietävät, millaista on kokea vastaanlaista ja minkälainen tuki on tärkeää ja mikä edesauttaa hyvinvointia. Vaikuttajatiimiin kuuluvien nuorten antama tietotaito, tuki ja turva voi edesauttaa kotoutumisprosessissa ja he voivat löytää iloa arjessaan. Tutortoiminta, vertaistuki ja kokemusasiantuntijuus voisivat esimerkiksi olla toimintamuotoja Vaikuttajatiimin toiminnan lisäksi. Maahanmuuttajanuorten toimintamahdollisuuksia tulee tukea. Oman tulevaisuuden suunnittelussa ja kaverisuhteiden syntyessä voi kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Kuusisto & Korjonen-Kuusipuro 2018, 370-377).

Olisi kiinnostavaa tehdä vertailevaa tutkimusta uusien jäsenten ja jo tutkimuksessa mukana olleiden tutkittavien hyvinvointiin liittyen. Mielenkiintoista olisi selvittää ryhmätöiminnan merkitystä ja vaikuttavuutta; tuoko osallistuminen nuorille hyvinvointia tai miten Vaikuttajatiimi on vaikuttanut kunkin nuoren elämään ja hyvinvointiin. Tutkimisen arvi-

oista on, onko Vaikuttajatiimin toiminta mahdollisesti muuttunut tai kehittynyt. Mielenkiintoista olisi tutkia myös sitä, löytävätkö nämä nuoret suunnitelman tulevaisuudelleen esimerkiksi kouluttautumisen tai ammatin suhteen ja onko Vaikuttajatiimin olemassaololla ollut tähän vaikutusta. Minkälaista tietoa tai mahdollisuuksia esimerkiksi eri koulutuspoluista tai mistä ja minkälaista muuta tuen tai ohjauksen kokemuksia ja neuvoja he voivat jakaa toisilleen. Voidaanko ajatella niin, että erilaisiin ryhmiin liittyminen on keino integroitua eli tutustua kantasuomalaisiin nuoriin? Nuorilta saatu kokemustieto saattaa antaa lisää tietoa siitä, mikä lisää hyvinvointia maahan muuttaneiden nuorten keskuudessa. Tätä tietoa voitaisiin käyttää uusien maahan muuttavien nuorten kotoutumisen tukena. Vertaistuki sekä jaetut kokemukset vahvistavat hyvinvointia ja edistävät kotoutumista.

Ryhmän jäseniä kutsutaan mukaan laajasti ympäri Suomea erilaisiin tapahtumiin, koulutuksiin ja paneeleihin jakamaan kokemuksiaan. Jatkossa olisikin tarpeellista tutkia, kuinka yhteistyö sujuu Vaikuttajatiimin ja eri tahojen kesken, minkälaista yhteistyö on ja miten Vaikuttajatiimin mukana oleminen vaikuttaa esimerkiksi päätöksentekoon palveluja kehitettäessä. Tulevaisuuden näkymissä on, että maahan saapuu turvapaikanhakijoita myös yksin, jatkossakin. Tällöin keskinäisen yhteydenpidon ja vertaistuen hyödyntämisen mahdollisuuksia kannattaisi kehittää. Ryhmässä toimiminen ja vaikuttamisen mahdollisuudet tuovat hyvinvoinnin kokemuksia nuorille. Tutkimuksemme on ollut ajankohdainen ja tarpeellinen. On tärkeää, että juuri nämä nuoret osallistuvat tutkimukseen osana Vaikuttajatiimin ryhmää. Vaikuttajatiimin jäsenten ”ääni” tulee kuuluviin. He ovat täällä keskuudessamme ja on tärkeää, että he pääsevät osallisiksi suomalaiseen yhteiskuntaan. Haastateltavat kertoivat ryhmän merkityksen olevan suuri. Heillä on ollut ja on edelleen valtava innostus päästä vaikuttamaan yhteiskunnassa. He haluavat auttaa toisia samassa tilanteessa olevia nuoria ja toisaalta he haluavat vaikuttaa esimerkiksi politiikan kentällä. Tuloksemme kertovat, että asiat, jotka ovat merkittäviä heidän hyvinvointiaan ajatellen, ovat samanlaisia asioita, joita nuorilla pääosinkin on. On tärkeää, että arki on mukavaa ja perusasiat ovat kunnossa. On tarpeellista ottaa heitä mukaan kokemusasiantuntijoina erilaisiin maahanmuuttajanuoria koskevaan kehittämis- ja integraatiotyöhön.

LÄHTEET

- Alanko, S., Mustonen, H. (2011). Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat. Teoksessa Alanko, S., Marttinen, I. & Mustonen, H. (toim.), *Lapsen etu ensin. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa. Yksintulleet-projektin loppujulkaisu* (s. 11-16). Tallinna: AS Spin Press. Saatavilla https://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4201921/lapsen_etu_ensin_web.pdf/1ad33dc2-bbe9-4002-a398-18dad2f5859c/lapsen_etu_ensin_web.pdf
- Anis, M., & Esberg, R. (2018). Turvaa ja suojelua palveluista ja vertaisista? Lapset pakolaisina ilman vanhempiaan. Teoksessa J. Hiitola, M. Anis & K. Turtiainen (toim.), *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Kohtaamissa kehittyviä käytäntöjä* (s. 189-211). Tampere: Vastapaino.
- Castaneda, A., Koskinen, S., Koponen, P., Mölsä, Mulki, Rask, S. (2012) Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditautaisista Suomessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90907/THL_RAP2012_061_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Coyne, I., Flood, C. (2019). A literature review of the psychological status of asylum-seeking children: Implications for nursing practice. *British Journal of Nursing*, 28(7), 461-466. doi:10.12968/bjon.2019.28.7.461
- Derluyn, I., Goosen, S., Jarlby, F., Jervelund, S., Vitus, K.. (2018). What can we learn from unaccompanied refugee adolescents' perspectives on mental health care in exile? *European Journal of Pediatrics*, 177(12), 1767-1774. doi:10.1007/s00431-018-3249-0
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2008). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Sinivuori, E., Remes, P., & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita* (13. osin uud. laitos ed.). Helsinki: Tammi.
- Ihmisoikeusliitto. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Saatavilla 20.11.2019 <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>

- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi A. (toim.) (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Jokela, J., Kivimäki, H., Luopa, P., Matikka, A. & Paananen, R. (2014). *Maahanmuuttajataustaisten 8. ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi: kouluterveyskysely 2013*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-297-3>
- Joutsenniemi, K., Lipponen, K. (2015). Resilienssi ja posttraumaattinen kasvu. Saatavilla https://www.lti.fi/wpcontent/uploads/2016/04/Resilienssi_ja_posttraumaattinen_kasvu.pdf
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. (2013). *Tutkimus hoitotieteessä*. (3. uu. p.) Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Kauko, O. (2015). Yksinäisyys alaikäisten turvapaikanhakijoiden valottamana. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80(1), 35-45. Saatavilla <file:///C:/Users/c1900902/Downloads/kauko.pdf>
- Kiuru, H., Kuusisto, H., Laulajainen, J, & Vuori, J. (2018). *Sata omenapuuta -hyvät käytännöt nuorten kotoutumiseen*. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavilla <file:///C:/Users/c1900902/Downloads/978-952-456-275-1%20.pdf>
- Koskijoki, M. (2019). Yksin tulleiden tukihanke. Teoksessa Saberi, A., Herati, M., Mikola, A., Veijola, J. & Koskijoki, M. (toim.), *Olen turvassa mutta yksin. Yksin tulleet nuoret vaikuttajina ja kotoutumassa*. (s. 8-20). Helsinki: Punainen Risti.
- Kotouttaminen. Työn tueksi. Pakolaisen vastaanoton käsikirja. Yksin saapuvat alaikäiset. Jälkihuolto. Saatavilla 2.9.2020 <https://kotouttaminen.fi/jalkihuolto>
- Kurki, T. (2018). Immigrant-ness as (mis)fortune? Immigrantisation through integration policies and practices in education. Helsinki: Unigrafia. Saatavilla <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/294719/immigran.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kuukasjärvi-Kanto, S. Positiivinen psykologia. Saatavilla <https://ohjauksellahyvinvointia.wordpress.com/2016/03/13/positiivinen-psykologia/>

- Kuusisto, A-K., & Korjonen-Kuusipuro, K. (2018). Yksin tulleet nuoret hallinnan kohteena: Suomalainen yhteiskunta näköalattomuuden vai toivon rakentajana? *Janus* 26(4), 370-377. Saatavilla <https://journal.fi/janus/article/view/76480/38329>
- Kuusisto, A-K., & Korjonen-Kuusipuro, K. (2018). Tiekartta. Tampere: Tampereen yliopisto, Johtamiskorkeakoulu, Suomen Akatemian TRUST-kärkihanke. Saatavilla http://www.transculturaltrust.net/wp-content/uploads/2018/09/Final_Trust_Tiekartta.pdf
- L 493/1999. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/1999/19990493>
- L 1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386#L1P1>
- Lauriala, P. (2017). *Näkökulmia resilienssistä ja sen tukemisesta* (Kandidaatintyö, Oulun yliopisto, kasvatustieteiden laitos). Saatavilla. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201705232045.pdf>
- Lehti, V., Sourander, A. (8.4.2016). Maahanmuuttajien mielenterveyteen vaikuttavia tekijöitä. Teoksessa K. Kumpulainen, E. Aronen, H. Ebeling, E. Laukkanen, M. Marttunen, K. Puura, A. Sourander. (toim.) *Lastenpsykiatria ja nuoriopsykiatria*. Saatavilla <https://www.oppiportti.fi/op/ljn06202/do>
- Leskisenoja, E. (2017). Positiivisen pedagogiikan työkalupakki. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Leskisenoja, E. (2019). Tutkittua varhaiskasvatuksesta. Hyvinvoinnin supervoimat positiivisen pedagogiikan työkaluina. Saatavilla <https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2019/12/13/hyvinvoinnin-supervoimat-positiivisen-pedagogiikan-tyokaluina/>
- Lepola, O. (2019). Yksintulleiden nuorten jälkihuolto kunnissa. Teoksessa Saberi, A., Herati, M., Mikola, A., Veijola, J. & Koskijoki, M. (toim.), *Olen turvassa mutta yksin. Yksin tulleet nuoret vaikuttajina ja kotoutumassa*. (s. 154). Helsinki: Punainen Risti.
- Logren, A. (2019). *The Management of Experience as a platform for social influence in health promotion groups* (Väitöskirja, Tampereen yliopisto, sosiaalitieteiden laitos). Saatavilla <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/116496/978-952-03-1208-4.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

- Luukkanen, K. (2018). *Yksintulleiden nuorten turvapaikan hakijoiden osallisuuden ja osattomuuden kokemukset turvapaikkaprosessin aikana* (Pro Gradu –tutkielma, Jyväskylän yliopisto, sosiaalityön laitos). Saatavilla <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/58719/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201806253350.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Luopa, P., Kivimäki, H., Matikka, A., Vilkki, S., Jokela, J., Laukkarinen, E., Paananen, R. (2014) Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-2013. Kouluterveyskyselyn tulokset. Saatavilla file:///C:/Users/c1900851/Downloads/URN_ISBN_978-952-302-280-5.pdf
- Lähteenmäki, M. (2017). Alaikäisten turvapaikanhakijoiden mielenterveyden haasteet. Teoksessa Honkasalo V., Maiche K., Onodera, H., Peltola, M., Suurpää, L. (toim.) Nuorten turvapaikanhakijoiden elämää vastaanottovaiheessa. Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura: Helsinki. Saatavilla file:///C:/Users/c1900851/Downloads/nuorten_turvapaikanhakijoiden_elama_vastaanottovaiheessa.pdf
- Maahanmuuttovirasto. Oleskelulupa. Saatavilla 20.11.2019 <https://migri.fi/oleskelulupa>
- Meriluoto, T., Marila-Penttinen, L., & Lehtinen, E. (2015). *Osallisuus: Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden käsikirja*. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto. Saatavilla http://www.e-julkaisu.fi/ensi_ja_turvakotien_liitto/osallisuus_kasikirja/pdf/Osallisuus_k__sikirja.pdf
- Mieli. Suomen mielenterveys ry. Materiaalit. Julisteet ja kortit. Saatavilla 30.9.2020 <https://mieli.fi/fi/materiaalit/julisteet-ja-kortit>
- Mieli. Suomen mielenterveys ry. Kehittämistoiminta. Lapset ja nuoret. Saatavilla 25.5.2020 <https://mieli.fi/fi/kehitt%C3%A4mistoiminta/lapset-ja-nuoret>
- Mieli. Lounais-Suomen mielenterveys ry. Turun kriisikeskus. Serene-toiminta. Saatavilla 30.9.2020 <https://www.mielenterveysseurat.fi/turku/serene/>
- Myllyniemi, S. (2015). Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2015/03/Nuorisobarometri_2014_web.pdf
- Myllyniemi, S. & Pekkarinen, E. (2019). Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/03/NB_2018_web.pdf

- Pojjula, S. (2016). *Lapsi ja kriisi: selviytymisen tukeminen. (3. uud. p.)*. Helsinki: Kirjapaja.
- Punainen Risti. Helsingin ja Uudenmaan piiri. Saatavilla 15.10.2019 <https://rednet.punainenristi.fi/hup>
- Punainen Risti. Mikä on Suomen Punainen risti? Saatavilla 3.11.2019 <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/suomen-punainen-risti>
- Punainen Risti. Yksintulleiden tukihanke. Saatavilla 15.10.2019 <https://rednet.punainenristi.fi/node/52256>
- Sarajärvi, A., Tuomi, J. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitoksen ed.). Helsinki: Tammi.
- Sisäministeriö. Turvapaikan hakijat ja pakolaiset. Saatavilla 29.10.2019 <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>
- Suomen Nuorisokeskisyhdistys. Ajankohtaista. Blogi. Seikkailukasvatus tukee maahanmuuttajanuorten hyvinvointia ja kotoutumista. Saatavilla 11.8.2020 <http://www.snk.fi/ajankohtaista/blogi/2018/seikkailukasvatus-tukee-maahanmuuttajanuorten-hyvinvointia-ja-kotoutumista.html>
- Suomen YK-liitto. Lasten oikeudet. Saatavilla 10.11.2019 <http://www.ykliitto.fi/yk-teenmat/ihmisoikeudet/lasten-oikeudet?language=fi>
- Rissanen, P., Puumalainen, J. (2016). Kokemuksen kautta osaamiseen: Vapaaehtoisuus, vertaisuus ja kokemusasiantuntijuus. *Kuntoutus* 2016(1), 52-58. Saatavilla <https://issuu.com/kuntoutussaatio/docs/kuntoutus-lehti-1-16>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Maahanmuutto ja hyvinvointi. Saatavilla 20.11.2019 <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Maahanmuuttajalasten, -nuorten ja -perheiden terveys. Saatavilla 20.11.2019 <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajalasten-nuorten-ja-perheiden-terveys>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvointi- ja terveyserot. Hyvinvointi. Saatavilla 21.11.2019 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Lapset, nuoret ja perheet. Lasten ja nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet.

- Saatavilla 20.11.2019 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/johtamisen_tueksi/lasten_ja_nuorten_vaikuttamismahdollisuudet
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Maahanmuutto ja hyvinvointi. Maahanmuuttajalasten, -nuorten ja -perheiden terveys. Yksin tulleet alaikäiset turvapaikanhakijat. Saatavilla 20.11.2019 <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajalasten-nuorten-ja-perheiden-terveys/yksin-tulleet-alaikaiset-turvapaikanhakijat#Taus-talla%20on%20usein%20vaikeita%20kokemuksia>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Maahanmuuttajataustaisten nuorten hyvinvointi ja sen seuranta. Saatavilla 20.5.2020 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126929/URN_ISBN_978-952-302-522-6.pdf?sequence=1
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Osallisuuden edistäminen. Heikoimmassa asemassa olevien osallisuus. Mitä sosiaalinen osallisuus on? Sosiaalinen osallisuus teoreettisena käsitteenä. Saatavilla 20.11.2019 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/mita-sosiaalinen-osallisuus-on-/sosiaalinen-osallisuus-teoreettisena-kasitteena>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvointi- ja terveyserot. Osallisuus. Saatavilla 20.11.2019 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Terveysylä. Vertaistalo. Tietoa vertaistuesta. Saatavilla 15.11.2019 <https://www.terveysyla.fi/vertaistalo/tietoa-vertaistuesta>
- Tilastokeskus. (26.4.2019). Turvapaikanhakijat ja pakolaiskiintiö. Saatavilla http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#Turvapaikanhakijat%20ja%20pakolaiskiinti%C3%B6
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen toimikunnan julkaisuja. 2019. Saatavilla https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf
- Työ- ja elinkeinoministeriö. Vastualueet. Työelämä. Maahanmuuttajien kotouttaminen. Tietopaketti kotoutumisesta. Kotouttaminen kannattaa. Saatavilla 28.11.2019 <https://tem.fi/kotouttaminen-kannattaa>

- Unicef. Lasten oikeuksien sopimus. Saatavilla 27.11.2019 <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/>
- Uudenmaan liitto. (2015). *Kaksisuuntainen kotoutuminen: Tavoiteohjelma*. Helsinki: Uudenmaan liitto. Saatavilla 8.10.2020 file:///C:/Users/c1900902/Downloads/Kaksisuuntainen_kotoutuminen_-tavoiteohjelma.pdf
- Valtonen, A. (2009). Ryhmäkeskustelut - millainen metodi? Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.), *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* (s. 223-241), Jyväskylä: Gummerus
- Vilka, H. (2015). *Tutki ja kehitä*. (4. uud. p.) Jyväskylä: PS-kustannus.
- Virtanen, A. (26.11.2018). Hyvinvoinnin psykologia. Mitä positiivinen psykologia on ja mihin sitä tarvitaan? Saatavilla <https://psykologiaa.com/2018/11/26/mita-positiivinen-psykologia-on/>
- YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista CRC/GC/2005/6. Yleiskommentti nro 6. Ilman huoltajaa olevien ja perheestään eroon joutuneiden lasten kohtelu kotimaansa ulkopuolella, (2005). Saatavilla 27.11.2019 http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/03/CRC_GC_2005_6.pdf

LIITE 1. Kutsukirje haastateltaville

Hei sinä Vaikuttajatiimin ydinryhmän jäsen!

Haluaisitko päästä keskustelemaan pienryhmässä ryhmänne asioista? Kiinnostaisiko pohtia, mistä hyvinvointinne koostuu ja miten ryhmänne siihen vaikuttaa? Haluaisitko osallistua tutkimukseemme? Kutsumme muutamia jäseniä Vaikuttajatiimin ydinryhmästä ryhmähaastattelun, joka toteutetaan alkuvuodesta 2020.

Olemme kaksi opiskelijaa Diakonia-ammattikorkeakoulusta, Ulla Engman ja Kati Leppänen. Olemme ammatillamme sosionomi ja sairaanhoitaja. Suoritamme ylemmän ammattikorkeakoulun tutkintoa ja teemme opinnäytetyönämme tutkimuksen Suomen Punaiselle Ristin Helsingin piiritoimistolle. Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää Vaikuttajatiimin ydinryhmän jäsenten hyvinvointia. Eli juuri teidän! Mitkä ovat tämän ydinryhmän vaikutukset teihin jäseniin ja miltä oma tulevaisuus näyttää, kun kunkin elämäntilanne on avoin?

Keräämme tutkimusaineiston opinnäytetyöhömmme ryhmähaastatteluilta, jossa keskustelemme ylämainituista aiheista. Keskusteluihin haluaisimme joukostanne noin viisi osallistujaa, jotka voitte sopia itse. Tarkoitus on, että tapaamme haastateltavan ryhmän kanssa 2-3 kertaa tammi-helmikuussa 2020. Aikataulut sovimme yhdessä. Keskustelut tullaan nauhoittamaan nauhurilla. Teemme myös kirjallisesti muistiinpanoja. Ketään teistä ei voi tunnistaa missään vaiheessa tutkimuksen aikana ja kaikki keskustelu on ehdottomasti luottamuksellista. Nauhoitettu materiaali tullaan hävittämään työn valmistumisen jälkeen.

Tulemme tapaamaan teitä 3.1.2020 klo 15. Tapaatte siis meidät silloin kasvotusten ja voitte esittää lisäkysymyksiä halutessanne. Toivoisimme, että siihen mennessä olisitte valinneet joukostanne halukkaat keskusteluun osallistujat, jolloin voimme sopia haastattelujen aikataulusta heidän kanssaan.

Ystävällisin terveisin Ulla Engman ja Kati Leppänen
ulla.engman@student.diak.fi, kati.leppanen@student.diak.fi

LIITE 2. Suostumuslomake haastatteluun

Suostumus haastattelututkimukseen osallistumisesta

Tämän sopimuksen allekirjoittamalla olen antanut suostumukseni **Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyöhön** ja ryhmähaastatteluun osallistumiseen. Haastattelut ovat 01-02/2020. Opinnäytetyön tekijät ovat Ulla Engman ja Kati Leppänen.

Olen tietoinen tutkimuksen sisällöstä ja tarkoituksesta. Olen tietoinen, että tietojani tullaan käyttämään luottamuksellisesti salassapitovelvollisuutta noudattaen ja olen tietoinen, että voin keskeyttää osallistumiseni missä vaiheessa tutkimuksen tekoa tahansa. Olen tietoinen, että haastattelut tullaan nauhoittamaan nauhurilla.

Allekirjoitus	Nimenselvennys, aika ja paikka
Allekirjoitus	Nimenselvennys, aika ja paikka
Allekirjoitus	Nimenselvennys, aika ja paikka
Allekirjoitus	Nimenselvennys, aika ja paikka
Allekirjoitus	Nimenselvennys, aika ja paikka

HAASTATTELUPÄIVÄ 1:

Henkilökohtainen, yksilöllinen hyvinvointi

- Mitä hyvinvointi sinulle tarkoittaa?
- Milloin voit hyvin? Milloin voit huonosti?
- Mitkä asiat saavat sinut voimaan hyvin? Mikä lisää hyvinvointiasi?
- Mitkä asiat saavat sinut voimaan huonosti? Mikä heikentää hyvinvointiasi?

HAASTATTELUPÄIVÄ 2:

Vaikuttajatiimin vaikutus hyvinvointiin

- Mitä Vaikuttajatiimiin kuuluminen on tuonut elämääsi henkilökohtaisella tasolla?
- Miten Vaikuttajatiimiin kuuluminen on vaikuttanut hyvinvointiisi?
- Miten Vaikuttajatiimiin kuuluminen on vaikuttanut tulevaisuuden toiveisiisi?
- Mitä toivot/odotat vaikuttajatiimiltä?